

ELOFIZETÉS

HELYBEN:

Egy évre 24 korona.
Egy hónapra 2 korona.

VIDÉKEN:

Egy évre 28 korona.
Egy hónapra 2 k. 40 f.

HIRDETÉSEK:

4-hasábos petit sor egyszer 20 fillér,
minden következőnél 16 fillér.

Ryiltér petit sora 40 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 357.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.

József főherceg-ut 22. sz
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1910.

FŐSZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Szerda, április 20.

Meghívó.

Az aradi nemzeti munkapárt szerdán, e hó 20-án délután 6 órakor a Központi-szálloda nagytermében közgyűlést tart, a melyre a párt t. tagjait meghívja az elnökség.

A polgárok szabadságáért.

Arad, április 19

Párbaj közben, akármilyen dühösök is az ellenfelek, nem szoktak egymásra nyelvet öltögetni. A politikai harcokat is meg lehet vinni a gyűlöletnek izléstelen megnyilatkozásai nélkül. Magunk — esztendők a bizonyosságai ennek — mindig elbirtuk alacsony gyűlölködés nélkül a harcot. Nemesak a higgadság kútsza indított bennünket erre, hanem lehetőleg ki akartuk kerülni a sajtó vidékieskedésének eme legtipikusabb formáját, az örökös, végevárhatatlan polémiákat és az „ellenlappal” való kicsinyes csatározást.

Választások idején is távol tartottuk magunkat az ilyesmitől. Visszaemlékezünk a két legutolsó választásra. Az egyiknél három jelölt állott szemben egymással: Komjáthy. Müller, Fényes. A másiknál: Vörös László és Barabás. Mindakét harc elmúlt anélkül, hogy akár a jelöltekkel, akár pártvezetőkkel, akár az őket támogató lapokkal nyomtatott disputákat,

még kevésbé durva ujságharcot kellett volna folytatnunk. Az egyik választásnál győzött az a jelölt, akihez ez a lap közelebb állott, a másiknál megbukott. Sem a veszteség lehangoltsága, sem a győzelem öröme nem vitt a mások megtámadására.

Ugyanezzel a régi elvvel mentünk a most megindult választási harcba. Azt hittük, annál könnyebb lesz ez, mert az aradi választás mind a két jelöltjének személye tiszteletreméltó, olyan, hogy értékeiket a velük ellenkező politikai pártion levők is megbecsülik. A harc tehát elvi alapon maradhat, a nélkül, hogy a személyeket előtérbe hozni, az ő testükön keresztül vagdalkozni kellene.

Ez a szándékunk azonban nem sikerült. Röstelkedve kell beismerünk, hogy vissza kell térnünk a vidéki ujságírás régmúltjába, a mely a politikát csak az ujságpolemiában, a személyek bevonásával tudta szolgálni. De nem a magunk jószántából megyünk vissza. A függetlenségi párt sajtója kezdte meg ezen a módon a harcot.

*

Súlyos vétségül a szemébe paprikázzák Pálmai Lajos dr.-nak, a nemzeti munkapárt egyik küzdő emberének, hogy közjegyző akar lenni. Ha a függetlenségi párt ki tudná mutatni, hogy az ő vezéreit és embereit mindig a hőtiszta önzetlenség, az érdekek érvényesülésétől való irtózat vezette, akkor csakugyan súlyos vád lenne, a mit Pálmai Lajosról mond.

De ezt, az utolsó négy esztendő alatt tapasztaltak után, alig lehet elmondani. Soha olyan mélyen nem markoltak bele a kormánypártiság anyagi előnyeibe, mint azt a függetlenségi pártiak tették.

Mi nem találjuk olyan rettentő véteknek, ha valakiben az a törekvés él és érvényesül, hogy a maga érdekeiről gondoskodjék. Ha az egyéni érvényesülés nem lenne a politikai harcok rugója, akkor a politika egyedül a nagybirtokosok és mágnások sportja lenne. Hisz hányszor látjuk, hogy a politikába üzleti szempontok szövődnek belé. Például a „Függetlenség,” az aradi függetlenségi párt hivatalos lapja is olyan embernek — egészben, vagy részben, az talán mindegy — az üzleti vállalkozása, a ki egyébként nem vallja magát függetlenségi pártinak.

De térjünk vissza a közjegyzőséghez. Hiszen a függetlenségi pártnak egyik oszlopos, érdemes tagját, Mülek Lajos dr.-t szintén közjegyzővé nevezték ki a koalíciós korszakban s talán szintén politikai működése alapján. Mért veti tehát a függetlenségi párt ujságja azt valaki szemére, hogy azért politizál, mert esetleg közjegyző akar lenni, amikor a maga pártjában is talál valakit, aki szintén azért lett közjegyző, mert politizált.

Sajnálunk, ha Mülek Lajos drt kellemetlenül érintené az, hogy az ő személyére hivatkoztunk. A tiszteletlenségnek, az ő kisebbitésének gondolata távolról se kísértett bennünket.

Kis emberek.

*

Bathó Pál évek hosszú sora óta izzadt a hivatalnoki létra meglehetősen alacsony fokán. Huzta az igát és panaszkodott, nyögött mellette folytonosan. Néha, ha hajdani álmái kísértettek, erősebb felbuzdulásra is vetemedt, de természetesen csak ott, hol súlyos következmények nem fenyegettek. Vagy a „Sárga csillag” törzsszabályánál rokonhelek előtt, vagy otthon, hol a nagy, fekete asszony volt az ur, aki folytonosan és kiméltlenül hányta szemére élnélenségét. Szerinte a hiba nem külső okokban volt keresendő; — ezt a nézetét roppant erősen, sőt szigorúan szokta leadni, ami néha felkellette Bathó Pálban az alvó oroszánt. Természetesen ritkán — és nem merném állítani, hogy sok haszonnal. Az utolsó szót az asszony foglalta le akkor is, ha előhozakodott színes, ragyogó terveivel, melyeket husz esztendeje ápolgat. Az ő szemében ma is kíváncsiak és valószínűek voltak ezek, ám az asszony előtt annyira megkoptak, hogy a hajdani fényből egy csepp ragyogás se maradt.

Otthonuk különben a zordság némi jellegét viselte magán. Ez a nagy, fekete asszony egyéniségéből fakadt, ki maga volt az elégedettség. Mások jómódja, barátnői új ruhái,

egy-egy korsó olaj volt a tüze. Régebben, fiatalabb korában, neki is meg voltak a maga felszabadító tervei, de valahogy megütözték a batortalanság szikláján. Sokan riadnak vissza a kétes kimenetelű harctól, melyet az étellel kellene megvívniuk.

Ebben a barátságatlan levegőben nőtt fel egyetlen leányuk: Ilonka. Helyes, jó gyerek volt és igen csinos. Ez eredményezte azt a kedvező fordulatot, melyet elmondani akarok.

Egy esős őszi napon jött a szerencse, Szeredy iradaigazgató ur képében. Igaz, hogy ez a kép nem ragyogott, nem tündökölt, ha csak a tulfejlett hájrétégektől nem, — de ez nem változtatható a tényen.

Hallja, Bathó, — mondta a nagy ur szokatlanul nyájasan — úgy gondolom: itt lenne az ideje, hogy a maga szolgálatait elismeréssel honoráljuk. Pontos hivatalnok volt mindig és igyekező. Előléptetésre fogom ajánlani.

Bathó Pál tágra nyílt szemekkel, megmeredve állt helyén. Percek kellettek, míg felfogta a nagy szerencsét. Akkor aztán nagy, örömteli felindulásában csaknem megcsókolta főnöke kezét.

Otthon a felesége, az a nagy, fekete asszony, aki még mindig csinos és tetszvágyó volt, azon tündökölt titkon, de remegve és állhatatosan: mi fordította feléjük Szeredy jóin-

dulatát. Emlékezett a mult betekre, amikor rendszeren, alkonyattájt séia közben találkozni szoktak. Akkor nem mert szándékosságot keresni ezekben a folyton ismétlődő találkozóokban, de ma, a hallottak után, nagy, forró boldogságot érzett. A tekintetek, melyeket váltottak, sokatmondókká lettek; érezte, hogy ott volt azokban a szív vágyakozása.

Némi kételye mégis akadt. Hátha nem ő, hanem Ilonka? Éh, az a gyerek!

Meg se lepte, amikor az ura örömtől ragyogó arccal ujságolta:

— Szeredy vizitálni akar nálunk. Nálam, a kishivatalnoknál, kit eddig számba se vett. Ennek nagyon fontos okának kell lenni. Ki tudja, talán magasabb helyről gyakorolnak rá pressziót. Észrevettek, felismerték tehetségemet. Feljött a mi lapunk is, végre valahára!

És tényleg, mielőtt az előléptetés megtörtént volna, Szeredy csakugyan eljött. Leereszkedő, kegyes, nyájas volt, mint azok a hatalmasságok, kik tudatában vannak szívük nagy jószágának s érzik, hogy elkápráztatott embertársaik magasabb rendű lényt sejtethetnek benne. Bizonyos, hogy Bathó Pált nem sok választotta el az önkívületi állapottól. Büszke volt és nagyon boldog. Amellett nem győzte csodálni a feleségét. Mintha egész életét iradaigazgatók társaságában töltötte volna. Fesztelenül, sokat

De mivel az ő példája volt a legközelebb álló érv egy igaztalanság ellen, hát elő kellett vennünk őt. Annál kirívóbb ez az igaztalanság, mert az, akinél olyan megdöbbenőnek, olyan fölháborítóknak tartják, hogy közjegyző akar lenni, — nyolc vagy tíz év óta közjegyző-helyettes. S nemde, mégis borzasztó, hogy Magyarországon, ahol Olay Lajost és másokat, szóval politikusokat neveztek ki közjegyzőkké, — a közjegyző-helyettesek is közjegyzők akarnak lenni!

De természetesen, ezeknek a soroknak nem az a céljuk, hogy Pálmai Lajost megvédjék s neki elégtételt szolgáltatassanak. De igenis, védelmet és elégtételt akarunk adni valami nagyobb fogalomnak: a polgárok szabadságának. Nem tűrjük tovább az otrombaságot, a mely pellengérre akar állítani mindenkit, aki munkapárti voltát és meggyőződését nyíltan és önérzettel hirdeti. A nevén akarjuk nevezni azt a cinikus játékot, a melyet a köztisztviselők becsületével üznek, amely mindjárt a büntetőtörvénykönyvet vagdossa a tisztviselőhöz, ha a választó polgárok gyülekezetein megjelenik. Meg akarjuk bélyegezni azt az undorító erkölestelenséget, amely a közelmúltban mondott csődöt, s mely ma is hazafiatlannak mond mindenkit, a ki nincs velük egy elven, egy párton. És föl akarjuk rugni azt az alacsony taktikát, a mely minden bizonyíték, minden komoly adat és talán a maga meggyőződése ellenére is kész „presszióval, lélekvasárral, terrorizmussal” vádolni az ellenpártot, hogy ezzel a magáénak gyöngeségét szépítse. Elég volt, hogy a maguk lefogyott népszerűségét a mások jó hírének rácsálásával akarták hizlalni; elég volt, hogy a mások gyanúsítását, besarazását használták a hatásadás eszközüül. Keressenek a záptojás-stilvirágok érvényesítésére más

mezőket; erről a térről, a hol a polgári önérzet ellen annyi bűnük marad megtorolatlanul, el kell vonulniok.

Választási mozgalmak.

Tisza István agitációs uton.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, április 19

Sátorajauhelyről jelentik: Tisza István gróf Molnár Viktornak, az elaszliszka kerület munkapárti jelöltjének programbeszéde alkalmából május 8-án Sárospatakra érkezik és beszédet fog mondani. Tisza István gróf Sárospatakon Windischgrätz Lajos herceg vendége lesz és fogadására nagy előkészületeket tesznek. Tisza gróf Sárospatakról aznap különvonattal Sátorajauhelyre megy, ahol Kazy államtitkár mellett fog szónokolni. Ujhelyen, mint a ref. egyház főgondnokát, Tisza István grófot a főiskola is nagy ünnepséggel készül fogadni.

Makóról jelentik: Makón megindultak erősen a választási küzdelmek. A Justh-párt a tanyákon fejt ki agitációt, míg a nemzeti munkapárt a városban munkálkodik és sok híve van az iparosok és kereskedők körében. A nemzeti munkapárt holnap tartja nagy alakuló és jelölő gyűlését Makón. A megyében erősen szervezkedik a munkapárt, több helyről üdvözléseket küldtek Héderváry Károly miniszterelnöknek, Tisza István grófnak és Jakabffy főispánnak. Justh Gyulát pedig a tanyákról üdvözlöttek.

Verekedő esperes-plébános. Laehne Hugó választókerületének egyik községében, Lékán, a választók nagy előkészületeket tettek jelöltjük fogadtatására. Amikor Heisz Mátyás lékai esperes-plébános ezt látta, a fanatikus néppárti volta és véresszájú klerikalizmusa révén ismert pap izgatottan felelősségre vonta Pop Ferenc lékai postamestert és ez utóbbit heves szóváltás után úgy vágta mellbe, hogy a postamester hanyat vágódott. A postamester azonban azonnal fölugrott és torkon ragadva a durva esperes-plébánost, többször arcul ütötte. A plébános hívei

maguk is megbotránkoztak lelkipásztoruk politikai türelmetlenségén és magatartásán.

Apatinból jelentik: Vasárnap tartotta a nemzeti munkapárt jelölő gyűlését, melyen egyhangulag Zsubori József dr. apatini ügyvédet jelölték, aki a jelölést elfogadta. A hangulat az egész gyűlés alatt nagyon lelkes volt.

Ugyancsak vasárnap tartotta a néppárt is jelölő gyűlését, melyen Jankovich Jenő dr. jelölték. Ez idő szerint Zsuborin és Jankovichon kívül a harmadik jelölt, Fernbach Károly, Justh-párti programmal lép fel.

A szini választókerületben tegnap tartotta programbeszédét Szalay László, Abaujtonavármegye volt főispánja, kit Hadik János gróf volt államtitkár, ki nem vállalt mandátumot, maga helyett ajánlott. Az ajánlást mintegy 400 főnyi választópolgárság lelkesen fogadta.

A csornai kerület pártunkivüli képviselő-jelöltje, Cziráky József, most járja be kerületének községeit. Mindenütt a legnagyobb szeretettel és lelkesedéssel fogadják és a választók nagy számban csatlakoznak melléje. Minden jel arra mutat, hogy ellenjelöltjével, Rakovszky Istvánnal szemben sikerrel veheti föl a választási küzdelmet.

A berettyóújfalui kerületben a munkapárt erős küzdelmet indított Leszkay Gyula, a függetlenségi párt jelöltje ellen Ertsey Péter dr. nagyváradai ügyvéd érdekében. Ertsey már majdnem minden községét bejárta a kerületnek. Vasárnap Berekböszörményben programbeszédet mondott.

A kassaiak nagyszámu küldöttsége jelent meg tegnap este a függetlenségi és 48-as pártkörben Baurneber Szilárd és Wirth József vezetése alatt, hogy Eber Antal dr. volt országgyűlési képviselőt a jelöltség elfogadására felkérjék. A küldöttséget Batthyány Tivadar gróf fogadta. Utána Eber Antal dr. megköszönte a beléje helyezett bizalmat és a jelöltséget elfogadta. Este a Royal-szálló magyar termében diszes banketet adott Eber Antal dr. a küldöttség tiszteletére.

beszélt, nevetett; fehér erős fogai egyre villogtak, mint a prédára éhes farkasé.

Ilonka csak az ozsonnánál jelent meg. Szó sincs róla, nem azért, mintha Hamupipóka szerepét játszotta volna, — de mélységes undort érzett a kövér, vén Szeredy iránt, aki már hosszabb idő óta határozottan üldözte. Leselkedett rá, követte az utcán, állhatatosan rajta pihenő tekintete csupa vallomás volt. Legutóbb pedig levelet küldött, forró szerelmes hangulatú levelet, melyet nem mert szüleinek megmutatni. Tartott valamitől. Az atyja elragadtatásától, az anyja erős akaratától. Az örömteljes láz, mely az igazgató jöttét megelőzte, aggodalommal töltötte el.

Az ozsonna különben minden baj nélkül folyt le. Bathó Pál régi, kimultnak hitt, de új életre ébredt reményei kitörtek és valósággal megfűrdették az igazgató urat a jövő csodásan ragyogó verőfényében.

— Az uram felhőkben jár, — sugta az asszony és kicsinylően mosolygott. — Így volt ez nálunk mindig. Annyira, hogy most, amikor igazán kisütött felettünk a nap, nem tudok kellően örülni. Legalább az uram kilátásainak nem.

Ránézett erősen, szinte kihívóan az igazgató urra, mint aki várja, hogy megkérdezzék: mi ragyogtatja meg hát a szemeit s tölti el leplezetlen boldogsággal. Odahajolt, egészen közel hozzá, mialatt Bathó, a kishivatalnok Bathó, hegedűjátékával igyekezett mulattatni a nagy urat. Ilonka zongorázott.

Szeredy nézte a kis lányt.

— Bájós gyerek, — mondta. Csak ennyit, de az asszonyban egyszerre lángra kapott az elnyomott, szikrát fogott szenvedély. Hátra szegte még mindig szép barna fejét a szemének forró, perzselő tekintete kiáltva látszott kérdezni:

— És én?

Szeredy látogatásai mind sűrűbbek lettek. Jött este és délután, amikor Bathó még szánogatta tollával a nagy, sohasem fogyó papírosiveket, vagy a „Sárga csillag” törzasszótálánál kérkedett szerencséjével. A kollegái, ezek a kiosi, elnyomott emberek, roppantul irigyelték. Fölöttes lénynek kezdték tekinteni, akinek pártfogása még egyszer számot tehet. A jövő, mint az igazgató ur apósát festette eléjük.

Egyik nedves őszi estén Bathó éppen a három decijének utolsó részletét töltötte ki, mikor felszakadt a „Sárga csillag” ajtaja és Ilonka jött azott ruhában, csapzott hajjal, nedves cipőben. Az arca sápadt volt, mint a halotté, csak szeméi égtek természetellenes ragyogással.

Bathó ijedten ugrott fel.

Mi történt? Baj van?

— Jöjj, kérlek, — suttogta a lány, vacogó fogakkal és többet semmit se mondott, bármint faggatta.

Künn esett az eső. Keményen zuhanó cseppekben, hosszú barázdákat írva a levegőben, melyeket a sárga gázlángok homályosan megvilágítottak.

Bathó türelmetlenül, tele aggodalommal és félelemmel, kérdezgette a leányát. Nem beszélt, csak szorította szinte fájdalmat keltő erővel a kezét. A járkelők mindenütt utánok fordultak.

Otthon nyitva volt az ajtó.

Bathó egész lelkében megrendült.

A legnagyobb rendtelenségben, szétszórva minden. A szekrények, mint ásító szájak, nyitva, ruhadarabok hevertek a földön és amott a szék karján egy hanyagul odavetett sötét kendőt lebegtet a besuhanó szél. Mintha gyászfértól lenne.

Bathó értelmetlenül néz a leányára.

— Hol van anyád?

A leány erre felzokog. Kinosan, keserves vergődéssel, bugva sir. Odarogy az apja vállára és öleli.

— Apám, én édes, jó, szegény apám!

A férfi agyában világosság kezd gyulni. Odarohan a szekrényhez, melynek lapján ijestően fehérlik valami. Egy levél.

— Légy beldög, — olvassa. — Megyek, hogy a sors letörleszthesse velem szemben tartozásait.

Ijesztően kerekre nyílt szemekkel, egyre nézi Bathó a levelet. Leánya görcsös fuldoklással zokog. Künn élesen sikoitoz az őszi szél, mintha kacagva mulatna az emberi gyarlóságokon.

T. Kovács Hermin.

Készülődés a választásokra.

A marostordai munkapárt győzelme.

Távirati tudósítás.

Arad, április 19.

A választási előkészületek a nemzeti munkapárt végrehajtó bizottságát naponkénti ülésezésre készítik. Khuen-Héderváry gróf miniszterelnök hosszabb idő óta ma először jelent meg a bizottság ülésén. Egészsége annyira helyreállt, hogy nincs szüksége pihenésre. Ma este megcáfolták azt a hírt, mintha Khuen gróf a Semmeringre utaznék.

Marosvásárhelyen a megye közgyűlési termében erős harc után a megyei munkapárt diadalt aratott a még mindig régi fegyverekkel dolgozó ellenzéken és elhatározta, hogy Erődy főispánt installálni fogja.

Ma este megcáfolták azt a tendenciózus hazugságot is, mely azt kürtölte világgá, hogy Tisza István soproni útjára a kormány a határrendőrséget is mozgósította.

Ma érkezett híreink ezek:

A munkapárt végrehajtó bizottságának ülése.

A nemzeti munkapárt végrehajtó bizottsága ma ülést tartott, amelyen a miniszterelnök hosszabb gyengélkedése után, ma először vett részt. A bizottság folyó ügyeket intézett el és holnap folytatja tanácskozásait.

Tisza Khuennél.

Tisza István gróf ma délelőtt tizenegy órakor meglátogat a Khuen gróf miniszterelnököt és háromnegyed óra hosszat tanácskozott vele.

A hivatalos jelöltek.

A „Bud. Tud.” jelenti: A munkapárt végrehajtó bizottsága nagyjából elkészült a hivatalos jelölésekkel. Eddig 340 kerületben állított jelöltet a párt. A bizottság azonban még folytatja üléseit és esetleg a többi kerületekben is állít jelölteket.

Az elmaradt közös minisztertanács.

Mint a „Bud. Tud.” jelenti, a közös minisztertanácsot, amelyet eredetileg esütörtökre terveztek, a jövő hét első napjaiban fogják megtartani Bécsben.

Tisza gróf soproni útja.

Arra a hírre vonatkozólag, hogy Tisza grófnak Sopronba érkezése alkalmával az egész környék határrendőrségét, több száz csendőrt és egy csomó detektívet mozgósítottak, félhivatalosan jelentik, hogy a belügyminiszter a soproni polgármester kérésére 80 csendőr kirendelése iránt intézkedett, határrendőrség kirendelve nem volt, a közbiztonsági szolgálatot csupán a rendes soproni rendőri létszám látta el.

Viharos megyegyűlés.

Marosvásárhelyről jelentik: Maros-Torda vármegye ma délelőtt rendkívüli közgyűlést tartott, amelynek egyedüli tárgya az újjan kinevezett főispán, Erődy Sándor beiktatása feletti határozathozatal volt. A közgyűlés viharosnak ígérkezett. Az állandó választmány tegnap ülést tartott, melyen kimondták, hogy a közgyűlésnek oly értelmű indítványt fognak tenni, hogy ez ne vegye ki az esküt a főispántól és a bizottság tagjai az installáción ne jelenjenek meg. A mai rendkívüli közgyűlést óriási izgalmak előzték meg. Mindkét párt-

hoz tartozó megyebizottsági tagok nagy számmal jelentek meg. Kaló Ignác alispán az ülést megnyitván, előterjesztette az állandó választmány javaslatát. Ezzel szemben Kemény Kálmán báró főrendiházi tag a következő határozati javaslat elfogadását kérte:

— Mondja ki a közgyűlés, hogy Erődy Sándor volt vármegyei főjegyző főispáni kinevezését örömmel veszi tudomásul, főispáni székebe ünnepélyesen beiktatja és egyben, mint a vármegye hosszú időn át kipróbált tisztviselőjét, ragaszkodásáról és bizalmáról biztosítja, mert a kinevezett főispán személyében garanciát lát arra nézve, hogy a vármegye békéjét, konszolidált viszonyait megteremtve, áldásos munka korszakának veti meg alapját.

Ezután Déry Zoltán, volt államtitkár, a vármegyei ellenzék vezére szólalt fel, hosszasan ismertette Erődynek a nemzeti ellenálláskor tanúsított viselkedését. Óriási maj között éles szavakkal ítélte el a „darabont” ot. Majd indítványt nyújtott be, mely szerint írjon fel a közgyűlés, hogy a király vonja vissza Erődy kinevezését és mást nevezzen ki a vármegye békéjének érdekében.

Szenvedélyes és hosszú vita után a közgyűlés 109 szavazattal 108 ellen elvetette az állandó választmány javaslatát és Kemény báró indítványát fogadta el.

Roosevelt bábolnai kirándulása.

Az exelnök Párisba utazott.

Távirati tudósítás.

Arad, április 19.

A főváros kiváló vendége az amerikai Egyesült-Államok volt elnöke a mai nap egy részét Budapesten kívül töltötte el. Serényi Béla gróf földművelésügyi miniszter meghívására Roosevelt reggel tíz órakor Bábolnára utazott, ahol az állami ménest szemlélte meg. Onnan este hét órakor érkezett Budapestre és tíz órakor Khuen-Héderváry gróf estélyén jelent meg. Éjjel egy órakor elutazott Budapestről.

Elutazás előtt.

Roosevelt Tivadar ma reggel, — bár az éjjel csak egy óra felé térhetett nyugalomra, — korán kelt. Félnyolckor már becsengette komornyikját s azután sietve felöltözködött. Amint az öltözködéssel elkészült, titkárát hivatta s vele együtt postája áttekintéséhez fogott.

Félkilencor Roosevelt ismét kiállt titkárával együtt a Dunára néző szobája balkonjára s egy negyedóra hosszáig gyönyörködött a pompás kilátásban, szíva magába a friss budai levegőt. A járékelők észrevették az érdekes vendéget s megéljeneztek. Roosevelt az ovációk elől visszament szobájába s reggeléhez ült. Reggelije ma is teából, tojásból és sonkából állott.

Kevéssel féltíz előtt megjelent a szállodában Szapáry Pál gróf és Németh József miniszteri tanácsos. Szapáry gróf bement az exelnökhöz, majd kevéssel később valamennyien lejöttek a szálloda előtt várakozó automobilhoz.

Egy csokor virág.

Ekkor kedves intermezzo történt. A folyosón megjelent egy fiatal nő, a ki Szarah Schwartz néven mutatkozott be az exelnöknek. A leány elmondotta, hogy Roosevelt budapesti megérkezésénél csokrot akart neki át-nyújtani, de a nagy tolongásban nem tudott hozzáférközni.

Roosevelt fölismerte a pályaudvarról és nagy szeretettel köszönte meg a virágot.

Majd felült fia társaságában az automobilra, melyet Szapáry gróf vezetett.

A keleti pályaudvaron.

Elutazása előtt leadta névjegyét Bárczy István dr. polgármesternél. Az utivenalon az összeverődött járékelők lelkesen megéljenezték Roosevelt et. Már 9 órakor nagy közönség lepte el a keleti pályaudvar környékét és a perront. Nagy rendőri készültség vonult ki a rend fontartására.

Az exelnök fogadására Marx János elnökgazdát és Ofner János üzletvezető jelent meg. Elsőnek érkezett meg Roosevelt mai kíséretéből a vendéglátó Serényi Béla földművelésügyi miniszter a feleségével. Vele jött Kazy József államtitkár, Németh József miniszteri tanácsos, Kocs Jenő és Rónay László titkárok. Megjelent az angol, olasz, orosz, német és az argentiniai főkonzul s mindegyik a feleségével, azután Hieronymi Károly kereskedelemügyi miniszter a leányával, Jármay Elemér miniszteri titkár kíséretében, majd Apponyi Albert gróf, Teleky Sándor gróf, Andrássy Géza gróf és még nagyon sokan az előkelő társaságból.

Roosevelt háromnegyed tízkor érkezett meg Szapáry Pál automobilján. Hatalmas ovációval fogadták. Vele jött Hengelmüller nagykövet. Bekalauzolták az udvari váróterembe, ahol a beszállásig barátságosan elbeszélgetett kísérete tagjaival.

Roosevelt néhány perccel tíz óra előtt szállt be a különvonat szalonkocsijába, ahová követte Hieronymi Károly a leányával és Serényi Béla gróf a feleségével. A vonat elindult és Roosevelt barátságosan köszöntött a hurázó, éljenző közönségnek.

Éjjel jelenti még tudósítónk: A váróteremben bemutatták Rooseveltnek azokat, akiket még nem ismert. A volt elnök a jelenlevők között meglátta Wanderbilt Gladys Széchenyi Lászlóné grófnét, feléje sietett és kezét nyújtva, szívélyesen üdvözölte.

— Kedves honfitársam — mondotta — örülök, hogy szép Magyarországon láthatom Önt viszont.

Utközben.

Már az első állomáson kedves meglepetés várt az utasokra. A pályaudvaron 300 iskolás gyermek hurrah for Teddy! — kiáltásokkal fogadta a vonatot.

Bábolnán.

Bábolnán szintén fényes fogadtatásban volt része Rooseveltnek. A volt elnök megtekintette tüzetesen az egész telepét és a látottak felett a legnagyobb elragadtatásának adott kifejezést. Délben villásreggeli volt, amelyen Hieronymi Károly kereskedelemügyi miniszter tartotta angol nyelven az első felköszöntőt. Roosevelt lelkesen válaszolt.

Estély a miniszterelnöknél.

Este hét órakor érkezett vissza Budapestre Roosevelt kíséretével. A pályaudvaron — ép úgy mint vasárnap este — ezrekre menő közönség várta a vonatot. A közönség tömött sorokban Szapáry Pál gróf alig tudott öklével utat törni az elnöknek. Végre Szapáry automobiljához jutottak és gyors száguldozással siettek a Hungária szállóhoz, ahol Roosevelt átöltözködött, hogy részt vegyen a miniszterelnök által a tiszteletére rendezett lakomán.

Roosevelt előbb fogadta még Mikszáth Kálmán látogatását, akivel husz percig igen szívélyesen elbeszélgetett és örömeinek adott kifejezést, hogy a kiváló író személyesen is megismerhette.

A szállóból a királyi várpalotába hajtatott, ahol a tiszteletére rendezett lakoma volt. A lakomán kétszázan vettek részt.

Az első pohárköszöntőt Khuen-Héderváry gróf miniszterelnök mondotta, mire Roosevelt megköszönte azt a szívélyes fogadtatást, amelyhez hasonló lelkesedéssel egész körútjában sehol sem fogadták. Magyarországi útja örökké felejthetetlen marad előtte.

Elutazás a fővárosból.

Éjjel 12 órakor Szapáry Pál gróf automobilján, a gróf kíséretében Roosevelt a pályaudvarhoz kocsizott, ahol már künn voltak csomagjai. Roosevelt éjjel egy órakor a különvontattal Brüsszelen át Párisba utazott.

A széplaki zendülés.

A vizsgálat eredménye.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, április 19.

Azok a véres események, melyek vasárnap Széplakon történtek, a meg-ejtett vizsgálat szerint most már bebizonyítottan a függetlenségi kortesek lelkét terhelik. A végsőig uszították a népet a nemzeti munkapártiakra és a csendőrség tíz-tizenkét férfi veszélyeztetett életének megmentésére használta a fegyvert. Hihetetlen az a terrorizmus, a mely Bihar-megyében dúl és pusztít és a mely Széplakon két ember életébe került.

A vizsgálat szerint a véres esemény a következő módon történt:

(Márkus László köruton.)

Márkus László dr. vasárnap folytatta körutját a margittai kerületben. Kíséretében Nikita Aurél dr., Morvay Zsigmond dr. margittai ügyvédek, Wertheimstein Viktor és elővigyázatból, — arra figyelemmel, hogy a függetlenségi párt már előre is vad terror eszközeivel szédítette a népet, — Balázsházy Iván főszolgabíró, Fodor Mihály széplaki csendőrmester és két csendőregény vettek részt.

Először Széltálló felé vették útjokat. A község határán lobogó zászlódísszal és levassokkal fogadták a vendégeket, nagy ujjongással és lelkes ovációval kísérték be a község-házára a menetet, ahol Márkus László dr. beszédet intézett a választókhoz. Innen Szoldobágyra tartottak. A falu határáról egy diadalmenet volt befelé az út. A község-házán az egész lakosság színe előtt Bika Antal lelkész üdvözölte a jelöltet. Márkus László dr. válaszában ecsetelte a nemzeti munkapárt programját, amit nagy lelkesedéssel hallgattak. Innen folytatták körutjukat. Kis- és Nagy-Almás községek határán lovasbandérium zászlós tisztelgését fogadták és bent a faluházán ismét impozáns ünneplésben részesültek. Bordina Mihály gör. kat. lelkész üdvözölő szavai után Márkus László fejtegette a politikai helyzetet. Beszédét dr. Nikita Aurél tolmácsolta a népnek. A programbeszéd elhangzása után Bályok felé indultak.

(Zavarog a nép.)

Hogy a függetlenségi párt az izgatás és gyűlöletszítás legádázabb fegyvereivel dolgozott és a fanatizálás minden eszközeivel erőlködött, hogy a munkapárti jelölt ellen fordítsa a kerület lakosságának közhangulatát, az már Bályok községben sejtendő volt. Előre mutatkoztak itt már a népbolondítás tünetei. Bályokon éretlen suhancok kiszédtek a szegeket a csendőrök kocsijának kerekeiből és a távozó jelölt kocsisora ynomán egy tuat siheder ka-

vicsokat hajigált. Bályok és Széplak községek közt van egy hid. Mikor a kocsik a hidra értek, épen idejekorán vették észre, hogy ismeretlen tettesek az átjáró pallókat felszedték és a deszkák közepén széles ür tátong.

Nyilvánvaló, hogy fanatizálták a népet. Hiszen közvetlen előbb még az a hír járta, hogy az érkezőket Széplakon bandérium és banket várja.

Négy kocsin haladtak Széplak felé. Az első kocsiban Balázsházy Iván és Wertheimstein Viktor, a másodikban Márkus László dr., Nikita Aurél és Morvay Zsigmond dr., a harmadikban két margittai választópolgár, a negyedik kocsin Fodor Mihály őrmester ült két csendőrrel. Mikor a község határához értek, Márkus László dr. kérte a csendőröket, hogy távolabbról kövessék kocsiját, nincs szükségük fegyveres fedezetre, hiszen nem jönnek karhatalommal. Fodor őrmester erre figyelmeztette, hogy nem jó lesz ez az intézkedés, a fiatalok már kora reggel zavarogtak, le vannak itatva és komoly veszedelem eshetik. Baj lehet.

(Gyere be! Agyonverünk!)

Mikor az első kocsi befordult a faluvégi sővények közé, kitűnt, hogy gonoszul és lelketlenül előre szervezett bandával gyűlik meg a vendégek baja. Az egyik kapu előtt biciklis előőr s várt. Mikor a kocsisor feltűnt, a kerékpáros staféta felkapott járművére és szélesebben befelé iramodott. Közben szüntelen ordított:

— Itt vannak! Itt vannak! Megjötték már!

A kapufélfák körül mindenütt jajveszékelő, kezüket tördelő, rémült asszonynepek csalogatták be gyermekeiket:

— Gyere be te! Gyere fiam! Jaj, jaj, itt vérontás lesz!

Márkus László dr. szeliden és tréfálkozva csitította az asszonytábor.

— Ugyan már hova gondolnak. Békés szándékkal jövünk mi.

A falu piacán ekkor aggasztó látvány tűnt eléjük. Körülbelül 500 bepálinkázott és felizgatott suhanc, a „vasárnapi legények” nagy tábor a fűsiketítő zivajjal tolongott a tér közepén. Alighogy meglátták Márkus László dr. kocsijait, felbődült a lármá:

— Eljen Szatmári! Eljen!

— Ide ne jöjj! Gyere csak be! Agyonverünk!

A helyzet kritikussá vált. Márkus László dr. reájuk szólt és tudtukra adta, hogy nem baj, ha nem hallgatják meg, aki nem akarja, az elmaradhat, ha senkisem akarja, tovább megy.

Erre még jobban ordítottak a fanatizált fiokok:

— Majd adunk mi nektek! Élve ugyan nem mentek el!

Ellenben látnivaló volt, hogy a választópolgároknak és szavazóknak igazi zöme, a békésebb, idősebb elemek, mind Márkus László dr. köré sereglenek.

Behajtottak tehát a község-házára, hogy az udvaron gyülekezzenek egybe a szóra, okos beszédre kíváncsiak. A felbőszített csöcselék azonban utánuk nyomult, szakadatlanul ordítva:

— Távozzék ki! Aboug!

(Védekeznek a csendőrök.)

Ahogy a tömeg behatolt az udvarra, óriási közpör zudult Márkus László dr. és kísérete felé. Öklönyi és tojásnagyságu darabok röp-ködtek. Itt-ott kiserkedt sajgó nyomukon az első vér...

A sebesültek közt volt Fodor Mihály, a csendőrök őrmestere. Egy kő úgy ütötte homlokán, hogy a hálántéka vérbe borult. A mag-

vadult, háborodott, bömölő tömeg pedig taszigálta, boxolta, szorongatta a többi esendőket. Egyik ütés a másik után puffant el.

A csendőrök tartották magukat, amíg lehetett, de most olyan ocsmány, olyan vérlázító esemény történt, hogy minden békétülésnek vége szakadt.

Két suhanc odament Fodor őrmesterhez és hihetetlen vakmerőséggel megragadták a osákját: le akarták huzni a szemére, hogy ne láthasson!

Ekkor már a jelölt és kísérete el volt készülve arra, hogy innen élve egyikük sem szabadul meg. A népszenevedély rettenetes tombolást vitt véghez. Wertheimstein Viktor és Nikita Aurél dr. elővették végső elszántsággal Browning-revolverüket, hogy a támadásokkal szemben megvédelmezzék életüket. Mert úgy látszott, hogy a nemzeti munkapártiakat élve haza nem eresztik.

Fodor Mihály őrmester azonban megelőzte őket. Mikor a két legény öklözni kezdte és a osákját szemeire akarták huzni, lekapta fegyverét és bele lőtt a tömegbe.

A dörrenésre Bálint Sándor földesgazda vérbeborultan esett össze. A golyó áthatolt testén és a háta mögött álló Bódis Pál földmivest is leterítette.

A tömeg jajveszékeléssel és átkozódással futott szét, de annyira fanatizálva volt, hogy a következő percben még bőszebb dühvel tödult be.

— Most már mindekit agyonverünk!

A csendőrök, élükön Fodor őrmesterrel, ismét el voltak készülve arra, hogy az önvédelem eszközeivel éljenek, mikor az idősebb, józan emberek, a falu vénjei és az előjáróság a csöcselékbe hatolt. Unszolói és csitítani, kérlelni, inteni, óvni kezdték a megvadult hordát. Könyörgésükre annyira, amennyire, lecsillapult a szenevedély és úgy látszott, hogy békén vonulhatnak el a vendégek.

Segély is érkezett. Két pénzügyőr sietett elő a három csendőr erősítésére.

(Közpör és tüzelés.)

Márkus László dr. és kísérete most kocsira ült. Elindultak. Mikor a másik kapun kikanyarodott a kocsisor, irtózatoss közpör fogadta.

A csendőrök visszalóttek a tömegbe, de a golyók nem találtak. Akadály nélkül uazhat-tak be ezután Margittára.

(A miniszterelnök nyilatkozata.)

A széplaki véres eseményről Khuen-Héderváry Károly gróf miniszterelnök ezt jelentette ki Szatmári Mór előtt:

— Az esetet mélyen fájjalom; pontos jelentést kérttem magamnak és intézkedni fogok, ha bármilyen szabálytalanság történt.

Miskolczi, Bihari alispán Budapestre érkezett, hogy jelentést tegyen a miniszterelnöknek a véres esetről. A megsebesült Bálint Sándor állapota súlyos ugyan, de nem reménytelen.

SPORT.

+ Maione a szegedi vívóversenyen. Vasárnap Szegeden országos vívóverseny volt, amelyen Maione Vincenzó aradi vívómester is kitüntette magát. A szegedi lapok elismeréssel írnak az aradi mester produkciójáról.

Felrobbant a szegedi gyufagyár.

Tizenegy halott, tizennyolc sebesült.

Távirati tudósítás.

Arad, április 19.

Megrázó szerencsétlenség borította gyászba Szeged egész közönségét. Az ottani gyufagyár nyolc mázsás kazánja ma reggel felrobbant, még pedig oly óriási erővel, hogy a munkások közül tizenegyet rögtön megölt és tizennyolcat súlyosan megsebesített. A gyár több épületrészének romjai alól a közönség óriási részvéte mellett takarítják el a halottakat, akik életüket, a vizsgálat eddigi adatai szerint, azért veszítették el, mert a kazán anyaga és szerkezete gyenge és rossz volt. A főgépészt letartóztatták, mert őt terheli a felelősség a tömeges emberpusztulásért.

A megrendítő katasztrófáról a következőket jelentik:

A robbanás.

Ma reggel negyedkilenckor a szegedi Pálffy-féle gyufagyárban kazánrobbanás történt, amelynek eddig tizenegy halottja és huszonegy sebesültje van. A kazánház a gyártelep közepén van. Mellette van a svédosztály, ahol a gyufákat a foszforba mártogatják, vele szemben a foszforosztály. A harmadik épület a kazánházzal együtt háromszöget zár be. Itt dolgozott a szabadban körülbelül harminc leány. Mikor a robbanás megtörtént, Wolf Gyula gépész épen elhagyta a gépházat. A robbanás egy oszlop köz csapta, elájult, később magához tért és most a gyár irodájában ápolják. Elmondja, hogy a gép kazánját körülbelül husz méter magasra vetette a robbanás. A kazán nyolc mázsás volt. Mielőtt elájult, óriási jajgatást hallott.

A nagy robbanás hangjára megérkezett a közeli huszárkaszárnéból és a gyalogsági lakatanyából a katonaság, azonkívül a mentők és a tűzoltók, akik nyomban a mentéshez fogtak. Nyolc 13–17 éves leányt holtan húztak ki a romok alól, azonkívül 21 sebesültet, akik közül három meghalt, mielőtt rátették volna a mentőkocsira. A halottak közül tíz leány és egy férfi, a sebesültek közül 17 leány és egy férfi. Ortner Antal fűtő, aki a kórház 16. számú szobájában haldoklik, a következőkép mondta el a robbanást:

Szemtanuk a katasztrófáról.

— Többször mondtam a főgépész urnak, hogy lyukas a kazán, de hiába. Ma reggel is hiába figyelmeztettem a főgépész urat, hogy baj van, de rám sem hederített. A cső megrepedt, a víz kifolyt és megtörtént a szerencsétlenség. A haldokló erre elkezdett kiáltozni: Gazemberek! Gazemberek!

A főgépész a következőket mondja: Reggel fél 8 órakor benn voltam a kazánházban, megvizsgáltam mindent, elég vizet találtam és azután tovább folytattam a vizsgálatot. Minden rendben volt, igazán nem tudom, mi okozhatta a katasztrófát.

Penczig Antal, a gyár tűzoltója, kinek 17 éves Etel nevű leánya elpusztult, azt mondja, hogy hónapok óta látta, hogy a kazánnál hiba van, már nagyon öreg, ki kellene javítani, de nem akartak rá hallgatni. Érdekes, hogy Penczig felesége, aki ezelőtt hat esztendővel szülési fájdalmak következtében megnevelt, most, amikor meglátta leánya holttestét, megszólalt és örökre futkosni és kiáltozni kezdett:

„Hol a leányom! Hol a leányom!” Csak nagy-nehezen tudták lecsillapítani.

Szegeden egy fél óra alatt az egész város talpon volt. A gyufagyárat rengeteg tömeg veszi körül. A megdöbben emberek sora között szállítják el a szivettépően jajveszékelt sebesülteket. Csakhamar megérkeztek a halottak hozzátartozói is; a gyár udvara megtelt a gyászolók sokaságával, egymást érik a megindító jelenetek, amint egy-egy munkásasszony egyik vagy másik borzalmasan megcsontított holttestben a gyermekét ismeri föl.

Halottak. Sebesültek.

A kazánház körül lévő épületek falai bedőltek. Rögtön hozzáláttak a romok eltakarításához, mert nem bizonyos, hogy a beomlott falak nem temettek-e maguk alá munkásokat.

A halottak közül eddig csak hatot sikerült agnoszkálni. Ezek

Kocsis Rozália 11 éves,
Horváth Annus 16 éves,
Szabó Mari 16 éves,
Fodor Etel 14 éves,
Klivényi Veron 17 éves,
Penczig Ilona 17 éves.

Ez az utóbbi Penczig Antal gyári tűzoltó leánya. Mikor Penczigné meghallotta, hogy leánya szintén elpusztult, megőrült és jajgatva futkosott a város utcáin. Tizennyolcan súlyosan megsebesültek. Ezeknek csak nagy nehezen tudtak helyet szorítani a kórházban, mely zsúfolva van betegekkel. Végül ideiglenesen úgy segítettek a dolgon, hogy a nem súlyos betegeket egyelőre székekre ültették. A sebesültek nagyrésze agyrázkódást szenvedett.

A kórház főépületében, a 16-os és 17-es szobákban a következő sebesülteket ápolják:

Oreg Etel 18 éves, agyrázkódás,
Kovács Ádámné 21 éves, állkapocs és lábtörés,
Fényes Ilona 14 éves, agyrázkódás,
Witting Erzsébet 21 éves, belső sérülések,

Kiss Ágnes 44 éves, koponyatörés.

A négyes számú teremben fekszenek:

Ördög Róza 14 éves, súlyos égési sebek,
Cséti Erzsébet 16 éves, lábtörés,
Sárkány Etel 16 éves, koponya és állkapocs törés.

A hatos számú teremben két, eddig még ismeretlen sebesült fekszik. Mindkettőnek sérülései halálosak.

Rendőrségi nyomozás

Somegyi Szilveszter dr. rendőrfőkapitány elrendelte, hogy Wolf Gyula főgépészt, Ortner Antal fűtőt és a kazán másodkezelőjét előzetes őrizet alá vegyék. Ortner Antal, a fűtő maga is súlyos sérüléseket szenvedett. A főgépészt és a fűtőt Sziklai gyárvezető szobájába vitték és délelőtt megkezdették kihallgatásukat.

Wolf Gyula, a gyár főgépésze, aki mellesleg diplomás gépészmérnök és akit a szerencsétlenség bekövetkezése körül a legsúlyosabb felelősség terhel, a következőket vallotta:

— Reggel fél nyolc órakor a transzmissziós kötelet kellett a gépen elhelyezni. Ortner megállította a száz lóerejű Röck gőzgépet. A kötel elhelyezéseénél Savasi és Balogh lakatosok és a kendergyári köteles segédkeztek. En az udvaron állottam, körülbelül tíz méternyire a kazántól, amikor a robbanás történt. Óriási, menydörgésszerű robajt hallottam, az erős légnyomás a falhoz csapott. Az első pillanatban azt hittem, hogy az oszlop tört ketté, amelyen a transzmisszió van. Kábultva állottam pár percig, nem értettem, mi történt. Amikor magamhoz tértem, rémülten láttam, hogy a kazánház teljesen rombadőlt, beomlott a svéd osztály és

a fosztor osztály fala is. Kétségbeesett jajveszékelt töltötte be a levegőt. Odarohantam a romokhoz, hogy mentsem, ami menthető. Két véres kar nyult ki a beomlott fal alól. Megragadtam őket és kihúztam a sebesült leányt. Nem tudom, hogy hívják, mert a maga lábán ment el.

— Szakemberek azt mondják, hogy a biztosító szelep be volt rozsdásodva. Igaz ez? — fordult a rendőrtiszt Wolfhoz.

— Nem igaz, válaszolt a főgépész.

— Penczig kapus több ízben figyelmeztette őnt, hogy elhanyagolja a kazánt. Tud erről?

— Ezt nem tudom. Reggel bent voltam a kazánházban, megvizsgáltam mindent, elég vizet találtam a kazánban. Nem tudom elképzelni, mi okozhatta a katasztrófát.

A kihallgatás alatt a gyár udvarán idegizgató jelenet játszódott le. Penczig kapus, akinek tizenhét éves viruló lánya esett áldozatul a szerencsétlenségnek, kétségbeesetten, hangosan kiabálva rátámadt Ortner fűtő feleségére:

— A te urad a Tóni megölte a leányomat! Adjátok vissza a leányomat!

Lyukas a kazán.

Ezután Ortner Antal fűtőt hallgatták ki, aki a következőket mondotta:

— Én többször mondtam már a főgépész urnak, hogy lyukas a kazán. Ma reggel is hiába figyelmeztettem, hogy baj van. Rám se hederített. A cső megrepedt, a víz kifolyt és megtörtént a szerencsétlenség.

Gárdián Ferenc munkafelügyelő ezeket vallja:

— A kazánt két évvel ezelőtt vizsgálta meg az iparfelügyelőség. 1905. év folyamán állították fel a száz lóerős kazánt, mely a Röck-gyárban készült. 1908-ban kijavították. A javítás után az iparfelügyelő megvizsgálta és engedelmet adott a használatra. A kazánt Ortner Antal kezelte. Hogy mi okozta a robbanást, nem tudom.

A kórházban fekvő sebesültek közül többeket ki lehetett hallgatni.

Csöti Erzsébet elmondta, hogy ő is tud arról, hogy Penczig kapus haragudott Ortnerre, mert ez a kazánt elhanyagolta. A kapus többször mondta a fűtőnek:

— Tóni, te bűnös ember vagy, verjen meg az isten!

Azt is hallotta, amikor a katasztrófa után Penczig így kiáltozott Ortnerre:

— A te hanyagságod okozta a bajt és szegény Ilona lányom halálát! Eleget mondtam, vigyázz jobban a kazánra.

Kocsisné elmondta, hogy ma reggel fél hétkor két leányával ment a gyárba, a 17 éves Erzsébet és a 11 éves Rozival. Erzsébet a gyújtószál osztályban dolgozott, neki semmi baja sem történt. Rozsi a bedőlt svéd pavilonban volt elfoglalva. A szerencsétlen leányt a ráomló fal annyira megcsontította, hogy anyja csak ruhafoszalványairól ismert rá leánya holttestére.

Wolf Gyula főgépészt kihallgatása után a rendőrség letartóztatta. A rendőrség kihallgatta még Akos Arnold iparfelügyelőt, aki több ízben figyelmeztette a gyár igazgatóságát, hogy a kazán rossz állapotban van.

A gyárépület Vasas-Szent-Péter-utcai fala teljesen bedőlt. A romokat most takarítják el a kirendelt utász katonák. Valószínű, hogy a romok alatt több holttestet fognak találni.

Szakértői vélemény.

A szakértők ma délután helyszíni szemlét tartottak és megállapították, hogy gondatlan-ság forog fenn. A kazán szerkezete laza volt és nem bírta ki a feszítő erőt.

A rendőrség eddig nem tudta még valamennyi áldozatot agnoszkálni, csak nyolc halottat; ezeket holnap fogják felboncolni.

Wolff Ernő mérnök kihallgatása délelőtt óta tart, nincs kizárva, hogy őt is letartóztatják.

A rendőrfőkapitány nyilatkozata.

Somogyi Szilveszter főkapitány a katasztrófáról ezeket mondotta:

— A szakértői vizsgálat még folyik, de már az eddigi vizsgálat megállapította, hogy a gőz feszítő ereje robbantotta szét a kazánt. A nyomozás két irányban folyik. Bűnös lehet a fűtő, de az is okozhatta a katasztrófát, hogy a kazán rossz volt és nem bírta el a gőz normális feszítő erejét. A kazánt 1905-ben vették a Röck-féle gyárból és 1907-ben már nem volt jó.

Wolffot letartóztattam, holnap átkísérik az ügyészséghez, ahol gondatlanságból okozott emberölés miatt megindítják ellene az eljárást.

Fizetésektelen temesvári szállodás

Háromszázezer korona tartozás.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, április 19.

A temesvári kereskedelmi piacnak ismét szomorú szenzációja van. Szálasi Alajos, a Koronaherceg-szálló bérlelője, aki csak egy esztendeje vette át a hatalmas üzletet, tegnap beszüntette fizetéseit.

Mintha valami fátum nehezednék erre a három emeletes palotára, amely rövid idő alatt két tekintélyes üzletembert kergetett fizetési zavarokba. Witzenetz Márton, aki harmadfél évtizeden keresztül volt a szálló bérlelője, tavaly kénytelen volt megválni az üzlettől, Szálasi Alajos pedig, az új bérlelő, rövid egy év alatt negyedmillió korona passzívával kénytelen volt fizetéseit beszüntetni. A fizetésektelenség egyik fő oka a lanyha üzleti forgalom, valamint a nagy kiadások, melyek a kétségtelenül elsőrendű üzlettel járnak.

Witzenetz Márton, a Koronaherceg-szálló volt bérlelője tudvalevőleg az üzletet eladta tavaly Szálasi Alajos kassai vendéglősnek 98.000 korona vételárért, a mely összeg három részletben volt fizetendő. E vételi szerződést a felek beterveztették a városi tanácshoz, amely indítványozta, hogy a bérletet ruházza át a város Szálasi Alajosra. A közgyűlés ily értelemben határozott és így múlt évi április 1-től kezdve Szálasi a Koronaherceg új bérlelője lett. Az új bérlet ugyanazon feltételek terhelik, mint Witzenetz Márton terhelte. Kikötötte azonban a város, hogy a haszonbérlet és a szállodai, vendéglői és kávéházi üzleti berendezések tényleges átadása előtt, a városnak eddig lejárt haszonbéri hátralékos követelését az új haszonbérlelő a Witzenetznek fizetett 98.000 koronából a város házipénztáránál köteles lefizetni. Az új haszonbérlelő haszonbéri biztosítékul 15.000 koronát volt köteles a város letéti pénztáránál elhelyezni.

Szálasi Alajos átvette az üzletet, azt a modern kor igényeinek megfelelően renováltatta és nagy befektetéseket eszközölt a jövő reményében. Terve nem valósult meg, az üzlet nem prosperált a kiadások arányában, úgy, hogy tegnap kénytelen volt fizetését beszüntetni.

Körülbelül háromszázhuszezer koronával tartozik és ebből a temesvári piac százhuszezer koronával van érdekelve. A passzívakkal jelentékeny vagyon áll szemben és így remény van, hogy a megindult egyezkedési tárgyalások

békés eredményre fognak vezetni. A temesvári piacon a Közgazdasági Bank részvénytársaság százezer koronával van érdekelve, de ez az összeg teljes fedezetet nyer. A passzívák többi része budapesti és bécsi cégek követeléseiből áll.

Vezércikk a mellényzsebben.

Egy politikai gyár körlevele.

A mai napon a következő körlevelet kaphattuk volna:

Tekintetes Szerkesztőség!

Miathogy Aradon most a gyáralapítások korszakát éljük, elhatároztuk, hogy a lehető legrövidebb idő alatt mi is gyárat fogunk itt létesíteni. Megalapítjuk itt a Magyar Általános Vezércikk Öntödét. (M. A. V. Ö.)

Ennek célját röviden a következőkben körvonalazzuk:

Tudvalevő, hogy a kormány irtóhadjáratot indított az ellenzéki lapok ellen. Megvásárolt már minden jó újságíró, elannyira, hogy az a néhány ellenzéki újság, amely nem kellett az átkos kormánynak, kénytelen vasutasokkal, hálókocsi ellenőrökkel, sofőrökkel s más hasonló szellemi munkásokkal vezérelt keket iratni. De ez így nem mehet sokáig, mert hiszen a vasutas vonatot szokott vezetni (kivéve, amikor őt próbálják jelszavakkal az orránál vezetni) és így önként előáll a vezércikk-szükséglet, hogy ne mondjam: a vezércikk-inség. Hát igen, mélyen tisztelt Szerkesztő ur, mi ezt a vezércikk-inséget akarjuk elhárítani a M. A. V. Ö. által.

... mi öntödénk ellátja az ellenzéki lapokat országsszerte tüzes cikkekkel. Csak meg kell rendelni, úgy, hogy a vezércikket szinte a mellényzsebből lehet előszedni. A tek. Szerk. ur megadja a mértéket s mi mérték szerint, sőt mértéktelenül is szállítjuk. Mindjárt példákat is adunk. Ha például egy állami hivatalnokot nyugalomba küldtek, mert a kormánypárti jelölt ellen korteskedett, akkor ez a minta:

Bitang

cselekedetre ragadtatta magát a kormánypárt. Bitangra! Sőt! Gyalázatosra! Igen! Tudják-e, mit tett? Megmondjuk! Meggyilkolt! Megölt! A vérét vette! Eltemette a sójvédéki körlovasok ellenőri karának egy derék példányát! Vége! Ő már kimúlt! Kivégezte az átkos hatalom, mely tűzokádó hatalmával vesén kapja az ellenzéki agyakat. Így ragadta meg a máját, a torkát, a zsigereit a mi közszeregetben álló Zagyi Benjamin sójvédéki előkörlovasunknak is, akit az egész társadalom szeretett, mert politikai népgyűléseken nálánál senki se tudta szebben elénekelni a „Csicsónénak három lánya” című ellenzéki indulót. És most finis! Belefordították a sárga nirvánába! Bele! — Nyugdíjazta az átkos kormány!

Ime, tek. Szerk. ur, ez egy példánya a Bartha Miklós szellemében megindítandó vezércikk öntödének! Kérjük szépen, tessék részvényeket jegyezni és megvenni a vezércikkeinket. Mert ha már az a kegyetlen kormány nem vesz meg bennünket, akkor legalább az igen tisztelt lapvállalatok támogassanak bennünket.

Teljes tisztelettel jegyzünk
Ellentháli K. Mór és Tsa.

AZ ARADI KÖZLÖNY TELEFONSZÁMAI:

Szerkesztőség — — — — — 357

Kiadóhivatal és hirdetési osztály — 151

Czárán Zoltánt Budapestre szállították.

Beszélgetés Paulay Erzsivel.

Fővárosi tudósítónktól.

Arad, április 19.

Az alagi állomással szemben, mindjárt a sineken túl, nagy kert közepében egy széles, sárga, földszintes uriház köti le a figyelmet. Mr. John Reewe trainer rezidenciája, ahol tizenhat nap óta fektült élet-halál közt Czárán Zoltán, a népszerű urlovas.

Mikor az alagi pálya új akadályán lova felbukott s ő maga eszméletlenül terült el a földön s az orvosok kijelentették, hogy a városba való szállítása lehetetlen, mert egy zökkenés az életébe kerülhet: Reewe mester följajánlotta a nagy beteg részére egész lakását. És egyben mindjárt, igazi angol előkelőséggel, ki is vonult pompás termeiből családjával egyetemben, hogy a nagy betegnek és hozzátartozóinak minden kényelmet biztosítson.

Czárán Zoltán erős szervezete kibirta az agyarázkodást és az orvosok egybehangzó állítása szerint nem csak fölépül, de a balesetnek semmi következménye sem marad hátra. A tegnapi napot már annyira jól töltötte el, hogy orvosai, Korányi Sándor báró és Herzel Manó tanárok megengedték a Budapestre való szállítást. Kedden délután tizenegy órakor különvonaton hozták be Czáránt a fővárosba.

Csakugyan, ma délután fél tizenkét órakor a nyugati pályaudvarra egy külön vonat gördült be, a mely egy vasuti mentőkocsin Czárán Zoltánt behozta a fővárosba. Feleségén és anyósán kívül Aczél dr. mentőőorvos, két ápolóval kísérte a beteget, a ki az utat jól kibirta.

Egy estilap tudósítója kint járt Alagon és beszélgetett Czárán feleségével. Özv. Paulay Edéné, Czárán anyósa fogadta az újságíró, aki a beteg szobájába vezette a látogatót.

Csakhamar belép a szobába Czárán felesége, Paulay Erzsé is, a Nemzeti Színház kiváló színésznője, aki két héten keresztül kétségbeesés és remény közt vergődött s aki két héten át ágyban nem pihent és akinek mégis: egy jó huszonnégy óra visszaadta minden kedélyét. Egy kicsit megsápadt az izgalmakban. Édes anyja azt mondja: két hétig nem lehetett vele beszélni, de hát most annál jobban.

— A mikor láttam a bukást, szólott Paulay Erzsé az újságíróhoz, egész egyszerű, gondolat nélkül való ijedelem keletkezett bennem, mint máskor is, ha leesett. A következő pillanatban pedig, — az örök remény az emberben, — egy fehér nadrágot véltem látni: már felkelt, akkor nincsen semmi baj... Azért tovább futottam, de hogy a reménység bizonyosra erősödött bennem, mutatja az, hogy még hátra is néztem: melyik ló nyer? Legalább megmondhatom neki. Ebben a pillanatban Zoltán felől jövet három huszár szalad el melletttem s szavuk megütötte a fületem: „ez bizony meghalt”. Csodálatos vágy támadt bennem: csak megörülni, hogy ne tudjak semmiről semmit. Emlekszem, így volt...

— No és most vége lesz a lovaglásnak?

— Soha többé nem szabad lóra ülnie. Nem fog lovagolni soha.

— Beszélgettek már róla?

— Oh, hova gondol, annyira még nem vagyunk. Tegnap szöltünk először egymáshoz, hiszen nem is tudok, de nem is lett volna szabad vele beszélgetni. Tegnap beszélésem reám nézett s akkor kérdeztem: Zoltán, megismer?

Ki vagyok én? A mire egy nagyon picit elmosolyodott a szeme és csöndes hangon mondta: *Maga a kis nő.* Tudniillik így szokott engem hívni.

IRODALOM ES MŰVÉSZET.

A színház műsora:

Szerda: *Koldusgróf*, operett. (A. bérlet.)
Csütörtök: *Luxemburg grófja*, operett. (B. bérlet.)
Péntek: *Corneillei harangok*, operett. Pintér Imre felléptével. (C. bérlet.)
Szombat: *Hoffmann meséi*, opera. Pintér Imre felléptével. (A. bérlet.)

* Márkus Emma, Blaháné, Gál Gyula Aradon. A jövő hetekben érdekes vendégei lesznek az aradi Nemzeti Színháznak. Három estén való vendégszereplésre lejön Márkus Emma asszony, a következő héten pedig Blaha Lujza művészetében gyönyörködhetik ismét az aradi közönség. Valószínűleg Blahánéval együtt jön le Gál Gyula is. A három vendégszereplés részleteiről majd a napokban ad ki tájékoztatót a színházi iroda.

* Pintér Imre. Csütörtökön érkezik Aradra Pintér Imre, a színház illusztris vendége, aki három estén át fog vendégszerepálni. Első fellépése pénteken lesz a *Corneillei harangokban*.

* Sziklay Cornél színháza. A minap fővárosi tudósítás alapján megjelent cikkünkre ma Sziklay Cornél, a budapesti Kis színház igazgatója helyreigazító sorokat küldött, amelyben többek között ezeket mondja:

Bródy engem személyileg színházvételre rá nem beszélt, mert nálamánál külön tudásu emberekkel sem igen fogadok el tanácsokat. Bródy nálam titkári címmel rendező-gyakornok illetve tanonc volt, ezt ma is hálásan ismeri el. Ő a Kis színház nem rendezte, csak akart egynehány darabot rendezni, az én felügyeletem alatt (márciustól-augusztusig). — A „Vigszinkor” vállalatra nem ígértem rá semmit, mert ingyen sem kellett. A mi a hatóságoknál való akadálygördítéseket illeti, hát ez neveltséges beszéd, mert minden vállalkozó örül, ha elnézők vele szemben. A „Vigszinkor” megnyitása napján felemelt helyekkel tartottuk meg a „Drakula gróf” bemutatóját. A díszes kapu lerombolása pedig csak azért íródott meg, hogy a közönség megtudja, miszerint a színháznak „drága szobrászmunkákkal ékített díszes bejárata” van. Igen tisztelt Főszervező Úr! Higye el, hogy ez a neveltséges reklám, a mellyel egy maginduló kis vállalat magának hangulatot akar csinálni, csak annyiban érint kellemetlenül, mert akadhatnak emberek, akik — ha csak rövid ideig is — elhiszik ezeket a gyerekes butaságokat.

* Koldusgróf. Az újabb operett-irodalom egyik legkiválóbb alkotása, a drámai mozzanatokban gazdag *Koldusgróf*, hosszú szünetelés után holnap kerül színre. A szép muzikájú operett eddig mindig telt házat vonzott. A főszereplők a következők: Sz. Rontay Boriska, Wlassák Vilma, Kun Irén, Benkőné, Leövey, Polgár, Boda és Gerő.

* Az olcsóképek csodái. A minorita-palotában levő Weisz Leó cég eddig a művészvilág legjelesebb alakjainak eredeti alkotásait hozta az aradi műértő és művészetekért lelkesülő közönség elé. Ezeket a cég annak a publikumnak hozatta meg, amelynek módjában áll eredeti művészi munkák megszerzéséért anyagi áldozatot hozni. Most a Weisz-cég olyan újítást létesített a képeladás terén, melylyel lehetővé teszi, hogy a szerényebb anyagi viszonyok közt élők is megismerhessék egy-egy művészi alkotás másolatát. Beszerezte a legzebb tájképek, bibliai festmények és kedves színerképek eredetijének pompásan sikerült másolatát, amely a legtökéletesebb hűséggel hasonlít az eredeti festményhez. Ezeket bámulatosan olcsó árért havi részletfizetésre is eladja s így mindenkinél módjában lesz lakását egy-egy csinos képpel földiszíteni anélkül, hogy nagy anyagi áldozatot kellene hoznia. A tárlat egész napon át díjtalanul megtekinthető.

* Az Uránia szenzációi. Öletességben, leleményességben felülmúlhatatlan az Uránia legújabb műsora. Hónapokkal ezelőtt szenzációs sikere volt Jean Comanden párisi egyetemi tanár tudományos kísérletéről, a mikrobák életéről készült mozgófényképnek, mely az álmokba baeillusainak pusztító fejlődését mutatja be Pathé mesteri felvételében. Ez a látvány annak idején Arad orvosi karának bámuló csodálkozásával és óriási elismerésével találkozott és épen e nagy siker birta rá az Urániát arra, hogy ismételtén bemutassa a világ egyik legbámulatraméltóbb tudományos felvételét a közönségnek. Ugyanezen műsoron mutatják be Czárán Zoltán alagiszerencsétlen bukását, mely a kitűnő urlovasnak majdnem életébe került. E kép kitűnően sikerült felvételben mutatja be az egész verseny lefolyását, melynek megtekintésére általános érdeklődés mutatkozik. E kép, mint a műsor többi érdekes számai, délután 6 órától este 10 óráig 3 előadáson lesz bemutatva.

Értéktőzsde Aradon.

Beszélgetés Varjassy Lajos dr.-ral.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, április 19.

Aradváros kereskedői között már régebb idő óta komoly eszmecsere folyik az aradi tőzsde felállításáról, illetve létesítése miatt. Több ízben történt kísérlet az eszme megvalósítására, de az mindannyiszor egy vagy más ok miatt nem sikerült. Most azonban a legjobb auspiciumok vannak arra, hogy a tőzsde felállítása talán már a legközelebb jövő kérdésévé váljék.

Néhány tekintélyes aradi kereskedő vette ugyanis most az ügyet a kezébe, s az első lépések meg is tétettek. Egy delegáció függ ugyanis a tőzsde felállításáról, attól, hogy kap-e egyúttal az aradi tőzsde tőzsde-bíróságot. Ezirányban is informáltatták a kezdeményezők magukat, de bizony ez a válasz nem a legkedvezőbb. A miniszteriumok nem a legszívesebben állítanak most fel tőzsde-bíróságot, mert küszöbön van az új tőzsdetörvény megalkotása.

Ezek az előkészítő munkálatok ugyyszólván teljesen Varjassy Lajos dr. kamarai titkárra vannak bízva, akihez e tárgyban kérdést intéztünk. Varjassy Lajos dr. munkatársunknak a következőket mondta:

— Az aradi tőzsde felállítását a legutóbbi időben Steiner Ferenc, Goldschmidt Sándor, Éles Ármán, Adler Andor és Funkelstein József kezdeményezték. A legutóbbi kamarai közgyűlés után megbíztak engem, hogy a kérdést tanulmányozzam s hozzam tisztába, miként volna lehetséges a tőzsde felállítás. A kérdés tüzetesebb tanulmányozása céljából Budapestre utaztam, ahol három napon át a tőzsde menetét figyeltem meg s azonkívül pedig azirányban puhatolóztam a miniszteriumokban, hogy vajjon kaphatnánk-e tőzsdebíróságot is. Felkerestem Sándor Pált, az Omke. elnököt s megkértem, hogy úgy ő, mint az Omke. támogasson bennünket ezen törekvésünkben. Sándor Pál a legnagyobb készséggel ígérte meg közbenjárását s el is járt a kereskedelmi és az igazságügyminiszteriumban.

E tárgyban tegnap érkezett hozzám a válasz s azt közlik velem, hogy a tőzsdei bíróság felállítását a jelenlegi viszonyok között nagy nehézségekbe ütközik, mert két-három év múlva elkészül az új tőzsde-törvény és az új perrendtartás. Épen ez okból a miniszteriumban nagyon huzódognak az új tőzsde-bíróság felállításától, mert nem akarnak az új törvények intézkedéseinek elébe vágni.

Ez a közlés informatív jellegű volt csupán, ha azonban a végleges válasz kedvező lesz, akkor felállítjuk Aradon a tőzsdét.

A napokban négyen átrándultunk Temesvárra, ahol a már régóta fennálló tőzsdei bíróságot tanulmányoztuk, mert az a terv, hogy a bíróságot teljesen a temesvári mintának megfelelőleg csináljuk meg. Ugyanis úgy terveztük, hogy a bíróságnak hivatása legyen ítélet mondani minden a tőzsdén kötött ügyletben, valamint mindazon kereskedelmi ügyletekben is, amelyeknél a felek a tőzsdebíróság illetékességét kötik ki.

Ismétlem, minden azon fordul meg, hogy megkapjuk-e a bíróságot. A tervünk az, hogy ha a bíróság meg lesz, vagy legalább is pozitív ígéreteket kapunk ez irányban, a tőzsdét az aradi Lloyd-társasággal karöltve létesítjük.

Az eszme kivitelére már is több terv merült fel. Valószínű, hogy úgy oldjuk meg a kérdést, hogy megalakítjuk a tőzsdét, megcsináljuk az alapszabályait, felküldjük a miniszteriumba s ezzel egyidejűleg kérjük a tőzsdebíróság felállítását is. Arra az eshetőségre is, ha a bíróságot most nem kapjuk meg, többféle megoldásunk van. Vagy megcsináljuk a tőzsdét és a bíróságra várunk két évet, amíg az új tőzsdetörvény elkészül, vagy pedig az egész kérdést függőben tartjuk az új tőzsdetörvény létesüléséig, amikor inkább remélhetjük azt, hogy a bíróságot meg is kapjuk. A harmadik megoldás pedig az lenne, hogy megcsináljuk a tőzsdét s alakítunk egy külön választott bíróságot, ez azonban rendkívül nehézkes eljárás.

Megjegyzem, hogy Aradváros leendő képviselőjét feltétlenül fel fogjuk kérni, hogy vesse magát közbe a miniszteriumokban azért, hogy a tőzsdebíróságot e jelenlegi nehézségek dacára is megkaphassuk.

Végül még azt közlöm, hogy a tőzsde ügyében pénteken délután értekezletet tartunk, s ekkor fogunk határozni, hogy további eljárásainkban mitevők legyünk. Meg kell azonban még jegyeznem, hogy most még mindenestre nagyon korai a tőzsde ügyéről beszélni, különösen, mert a bíróság felállítását körülily nehézségek vannak, annyi azonban bizonyos, hogy amint meglesz a tőzsdebíróság, a tőzsde maga a legrövidebb idő alatt megkezdí funkcióját.

TÖRVÉNYKEZÉS.

§ Fogházra ítélt ügyvédjelölt. Megirtuk annak idején, hogy az aradi királyi törvényszék könnyű testisértés vétsége miatt 8 napi fogházbüntetésre ítélte Kőváry Lajos ügyvédjelöltet, mert Gálffy Lajos nagyhalmágyi járásbíró tettelegesen inzultálta. Az ítélt ügyvédjelölt semmiségi panaszt jelentett be az ítélet ellen, de a nagyváradi királyi ítélőtábla mai napon hozott végzésével, a semmiségi panaszok elutasításával, helybenhagyta a törvényszék ítéletét.

§ A megállított gyorsvonat. Budapestről jelentik: Néhány hónappal ezelőtt a Bécsből jövő gyorsvonaton Alag állomás közelében egy utas meghuzta a vészféket. A vonat természetesen rögtön megállították s keresték az illetőt, aki a vészféket meghuzta. Ez Reewes tréner volt, akinek sürgős dolga lévén Alagon, le akart szállni. Igen ám, de ott a gyorsvonat nem szokott megállni. Reewes abban a hitben, hogy a mulatság legfeljebb 50 koronájába kerül, meghuzta a vészféket. — A tréner azonban rosszul számított. Perbe fogták testi épség elleni kihágásért. A büntetőjárásbíróság el is ítélte 60 korona pénzbüntetésre. A napokban foglalkozott az esettel a pestvidéki felebbviteli bíróság, amely Reewes büntetését felemelte hét napi elzárásra és 40 korona pénzbüntetésre. A bíróság nem teljesítette a vádlottnak ama kívánságát, hogy mondassék ki az ítélet felfüggesztése. A bíróság úgy vélekedett, hogy Reewes angol alattvaló s az év csekély részét tölti csak Magyarországon. Így tehát magaviseletét kellőképp ellenőrizni nem lehet.

Mikszáth Rooseveltnél.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, április 19.

A jelenkor két óriása állott ma egymással szemtől-szembe. Mikszáth Kálmán látogatást tett Roosevelt Tivadarnál. Az emberiség e két képviselőjének beszélgetését alább közöljük az azal a megjegyzéssel, hogy az amerikai nagyság legpregnansabb képviselője a magyar írófejedelmet oly magas piedesztálra emelte, amely a magyar irodalomban eddig elérhetetlennek látszott. Roosevelt azt mondta Mikszáthnak, hogy Jókainál is nagyobb írónak tartja és méltán foglal helyet Tolsztoj mellett.

Este 8 órakor jelent meg Mikszáth, fia társaságában a „Hungária“-szálloda előtt, ahol az egybegyűlt ujságírók éljenzéssel fogadták. Mikor Roosevelt titkára megtudta, hogy az illusztris író megérkezett, elébe sietett és a volt elnök nevében bocsánatot kért. Roosevelt ugyanis furdott és nem fogadhatta vendégét. A szalonba sem vezethették Mikszáthot, mert ez választja el a furdót a dolgozó szobától.

Majd a folyosón várakozó ujságírókhoz fordult a titkár:

— Az elnök ur megbízásából kérem azt az ujságíró urat, aki tegnap öt angolul üdvözölte, hogy sziveskedjék a látogatásnál jelen lenni, hogy Mikszáth ur szavait tolmácsolja.

Szebenyei Ernő örömmel tett eleget a felhívásnak, s csak azt kérte, hogy gyorsíró is jelenhessék meg, mert az ország méltán kíváncsisággal várja a két férfiú szavait. Hétfényi Imre ment be a szalonba Mikszáthtal együtt. Roosevelt néhány pillanatig még várakozott magára. Öltözött.

Mikor belépett a terembe, Mikszáth felé sietett. Átölelte és mindkét kezével megfogta annak feléje nyújtott jobbát.

— Oly örömmel fogadom önt — mondotta — mint az anyám fogadta az én születésemet. Nagyon, nagyon örülök, hogy eljött hozzám. Szebenyei ur kérem — fordult most tolmácsához, — fordítsa le Mikszáth urnak szavaimat.

— Olvastam a Szent Péter esernyője című művét. Évekkel ezelőtt a feleségem adta nekem a könyvet, azt mondva, hogy a könyv nagyon fog tetszeni, olvassam el. Miután elolvastam, elhatároztam, hogy önnel megismerkedem. Ez már évekkel ezelőtt történt, azóta is sokat olvastam öntől. A regényre úgy emlékszem, mintha ma olvastam volna. Ebből ismertem meg Magyarországot és azóta még jobban érdeklődtem iránta.

— Nagyon boldog vagyok — felelte Mikszáth, hogy Amerika legnagyobb fiától ezt hallok. Már mikor Apponyi visszajött Amerikából, mondotta nekem, hogy elnök ur ismeri műveimet. Örömem csak fokozódik, hogy ezt most személyesen öntől hallhatom.

— Kevés van az ön műveiből angolra fordítva. Jókaiából több van, pedig én önt nagyobb írónak tartom, mint Jókait. Tolsztoj után az ön műveit kellene legtöbb nyelvre lefordítani.

— Több művem van angolra fordítva — felelte Mikszáth — és ha elnök ur megengedi, megküldöm önnek.

— Köszönöm.

— Most egy regényt írok, mely Amerikában kezdődik és Magyarországon folytatódik.

Ezután Mikszáth hosszasan elmondotta regényének meséjét. Szebenyei leakarta fordítani szavait, de az író csak folytatta az ismertetést.

Roosevelt az asztalra csapott öklével, majd nevetve így szólt:

— Ne folytassa! Hadd fordítsa le szavait Szebenyei ur, mert egy szót sem akarok elszálasztani abból, amit ő mond.

— Sokkal jobban szeretném, ha nem Amerikából meritené regénye tárgyát. Maradjon Magyarországon, hol oly sok dicsőséget szerzett már.

— Csak Amerikában kezdődik, aztán hazajövök én Magyarországra, — felelte mosolyogva Mikszáth.

— Sajnálom, hogy el kell válnunk, — mondotta az elnök — a miniszterelnök vár. Mennem kell, pedig reggelig is beszélgetni szeretnék önnel. Ugy szeretem önt, mint gyermek a szülőit szeretheti.

Átölelte és mindkét kezével sokáig szorongatta Mikszáth kezét Roosevelt és kikísérte vendégét a folyosóig.

A szálloda előtt a közönség ovációban részesítette a távozó író.

HIREK.

— Időjárás. A meteorológiai intézet jelentése szerint e hó 20-án az időjárás: enyhe, változékony, szeles, sok helyütt csapadék.

— Az aradi nemzeti munkapárt szerveződése. A II. kerületi aradi nemzeti munkapárt választmányát e hó 22-én, este negyed 9 órakor a „Központi Szálloda“ földszinti kistermében megtartandó ülésre tisztelettel meghívom. Szalay Károly dr. II. ker. elnök.

— A király Boszniába utazik. Sarajevóból táviratozzák: A király június hóban Boszniába utazik és több napos körutjában a fővároson kívül más városokat is meglátogat. A lakosság körében óriási örömet keltett a király jövetelének híre. A király már egyszer volt Boszniában, de csak egy napig tartózkodott ott.

— Új temesvári hadtestparancsnok. A temesvári hetedik hadtest — mint jelentettük — új parancsnokot kap. A király ugyanis Frank Liboriusz gyalogsági tábornokot, a hadtest eddigi parancsnokát, Fiedler báró helyére csapattfelügyelővé nevezte ki. A temesvári hadtest új parancsnoka Seefranz Antal altábornagy lett.

— Csernoch János dr. püspök Aradon. Az aradi katolikus egyház hivei a csanád egyházmegyei püspöknek, Csernoch János dr.-nak fogadására készülnek. Pünkösdre érkezik a püspök Aradra, ahol a bérmlás szentségében részesíti a jelentkezőket. A minoriták templomában a városi hivek, a gáji templomban a külvárosiak járulnak a főpap elé. A fogadtatás és az aradi tartózkodás részletes terveinek kidolgozása most folyik.

— Bojkott Roosevelt miatt. A bécsi község-tanács felháborító viselkedése foglalkoztatja most az osztrák fővárost. A keresztényszocialisták teljesen hatalmukba kerítették a bécsi városházát és sikerült kieszközölniök, hogy a város maga hivatalosan távolmaradjon a Roosevelt tiszteletére rendezett minden ünnepségtől. A bécsi amerikai kolóniát felháborította ez a néma tüntetés és a kolónia tagjai elhatározták, hogy Amerikában bojkott-mozgalmat indítanak az osztrák főváros ellen. Hírlapokban és egyesületekben agitálni fognak, hogy az amerikaiak ezantul sohase keressék fel Bécsot és minden meghívást utasítsanak vissza. A mozgalmat a bécsi amerikai kolónia legelőkelőbb tagjai vezetik.

— A kegyesrendiek generálisa meghalt. Rómából táviratozzák: Kassian Mór, az irgalmasrend generálisa ma 73 éves korában elhunyt. Huszonöt év óta állott a rend élén. Aszkéta életet élt, bibornoki jogokkal járó fényes állásában is.

— Nádasdy Tamás gróf viszálya egy aradmegyei községgel. Szokatlan viszálykodás ügyében döntött tegnap Aradmegye közgyűlése. Nádasdy Tamás gróf aradmegyei, forrai nagyiratosi földbirtokosnak viszálya támadt Forrainagyiratos község képviselőtestületével. Az 1878. évben a Nádasdy-birtokból kihasítottak egy nagy területet, amelyet a lakosság megvett és ott megalapította a mai Forrainagyiratos községet. Ettől fogva azt vitatja a község, hogy a gróf 3760 holdas birtokához tartozik a község is és így a pótdó felét a grófnak kell fizetni. Forrainagyiratos község pótdója 97 százalék, összesen pedig 6000 koronát tesz ki. Nádasdy Tamás gróf apjával, Ferenc gróffal a község kiegyezett a pótdót illetőleg; az öreg gróf ugyanis sok jót tett a község lakosságával és így az megelégedett azaz, hogy a földesur csak néhány száz koronát pótoljon a község pótdójához. Ez a megállapodás azonban 1908-ban megszűnt. Ekkor a község azt követelte, hogy a földesur fizesse a pótdónak az ő birtokára eső részét, ami által persze Forrainagyiratos lakossága megszabadulna a tetemes terhektől. Szóval: azt kívánták és a község közgyűlése ilyen határozatot is hozott, hogy a gróf járuljon a közterhekhez s az ő birtokának külön községi jellege szűnjék meg. Ezt a határozatot, amely évente néhány ezer korona terhet jelent a grófra, ő megfellebbezte Aradmegye törvényhatóságához. A tegnapi közgyűlés meg is semmisítette Forrainagyiratos határozatát s kimondta, hogy a Nádasdy-birtok külön községnek tekintendő. Forrainagyiratos jegyzője kijelentette ma munkatársunk előtt, hogy megfellebbezi a megyegyűlés határozatát.

— Öngyilkos butorgyáros. Budapesti tudósítónk jelenti: Fodor Gyula butorgyáros, a Fodor Mihály utódai butorkereskedő-cég tagja, ma délből a városligeti iparosarnok közelében egy padon agyonlőtte magát. Amikor a mentők oda érkeztek, már halott volt. Holttestét az orvostani intézetbe szállították. Az öngyilkosság oka a következő: A cég még a múlt év december havában fizetéseketleniséget jelentett. A hitelezők osalás miatt több feljelentést tettek ellenük. A rendőrségi nyomozás folyamán úgy öt, mint fivérét, Fedor Zsigmondot letartóztatták, azonban a vizsgálóbíró szabadon bocsátotta őket. A vizsgálat tovább folyt, minnek eredményeképpen a vádtanács elrendelte újbóli letartóztatásukat. Ez a hír adta aztán a butorkereskedő kezébe a gyilkos fegyvert. Az öngyilkos fiatal özvegyet és négy hónapos gyermeket hagyott hátra. Fivérét, Zsigmondot időközben letartóztatták és a fogházban tartották vele öccse halálát.

— Anyja után a halálba. Budapestről jelentik: Ma délután négy órakor az Andrássy-ut. 29. számú ház negyedik emeletéről az udvarkövezetére vetette magát Székely Ilona, Székely Lipót fényképész leánya. A szerencsétlen leány szörnyet halt. Az öngyilkosság oka buskomorosság. A husz éves, feltűnően szép leány édesanyja a múlt évben halt meg. A leány, aki rajongással szerette édesanyját, a szörnyű csapás következtében idegbejött kapott és buskomorlett. Apja éppen ma akarta elvinni Póstyén fűrdőre. A leány ma felkereste édesanyja sírját és bizonyára ott érelődött meg benne az öngyilkosság gondolata. Kétségbeesetten tért haza és egy őrizetlen pillanatban az ablakon át leugrott az udvarra.

— Egy közlemény epilógusa. A „Függetlenség” című lap mai számában támadást intézett Pálmai Lajos dr. közjegyző ellen, aki Parecz Béla dr. és Varjassy Lajos dr. után provokálta a cikk szerzőjét. Az ügyakövetkező elintézését nyerte: Jegyzőkönyv. Felvették Aradon, 1910. évi április 19-én este 7 órakor az alólirottak. Varjassy Lajos dr. és Parecz Béla dr. Mohos Agoston megbízottaitól lovagias elégtételt kérnek a Függetlenség április 19-iki számában a vasutasok ellen főcímmel közölt cikkért, melyvel megbízójuk, Pálmai Lajos dr. magát sértve érzi. Vadász Ármánd dr. és Gallovich Károly, mint Mohos Agoston megbízottai kijelentik, hogy jöllehet Mohos Agoston a helyettes szerkesztői minőségéből kifolyóan őt terhelő felelősséget állja, — mindazonáltal újságírói minőségében megírott cikkeiért csakis törvényszabta felelősség határában belől állhat rendelkezésre. A jegyzőkönyvet berekesztették a aláírtuk. Km. Parecz Béla dr., Varjassy Lajos dr., mint Pálmai Lajos megbízottai. Vadász Ármánd dr., Gallovich Károly, mint Mohos Agoston megbízottai. A fentijegyzőkönyvben foglaltak folytán a bűnvádi eljárást a „Függetlenség” ellen megindítom. Arad, 1910. április 19-én. Pálmai Lajos dr.

— Kimutatás néhai Boros Beni, volt Acsev. igazgatónak felállítandó szobrára szánt adományokról az Acsev. Mezőhegyes-Kétegyháza-Ujszentannai vonalán: Prielle Lajos 20 K, Boros János 10 K, Ispán György 5 K, Elemér György 5 K, Farkas Menyhért 5 K, Tóth Petrovsky János 5 K, Börsök Mihály 3 K, Szeleke Károly 5 K, Molnár Pál 1 K, Argyelán Péter 2 K, Erdélyi Antal 10 K, Nagy Zoltán 5, Vitélyes Kálmán 8 K, Gregus Ignác 1 K, Bogaras János 1 K, Soós János 1 K, Liebermann József 1 K, Babosák János 1 K, Krizsán Pál 1 K, Bugyi Ferenc 1 K, Rónai Mihály 1 K, Lázár Szilárd 5 K, Balázs György 1 K, Hojeska György 1 K, Vlossák József 1 K, Terney Ferenc 5 K, Bácskai József 1 K, Holóssi Ferenc 1 K, Klein Vilmos 2 K, Horváth Lajos 1 K, Sümeghy László 5 K, Kovács Dezső 5 K, Bzura Viktor 1 K, Merez Gyula 1 K, Pálfi András 1 K, Bogaras Gyula 1 K, Szabó Károly 1 K, Asztalos János 1 K, Horváth Sándor 1 K, Vadász József 1 K, Tergulicza Lajos 1 K, Király József 1 K, Barna János 1 K, Hajnal Ferenc 1 K, Kovács Albert 1 K, Szabó Sámuel 1 K, Horváth János 1 K, Molnár Antal 1 K, Ujvári György 1 K, Ottlákán István 1 K, Barbjer József 1 K, Rózsa Béla 1 K, Zsolnai György 1 K, Molnár Máttyás 1 K, Pilinszky Mihály 1 K, Matuz Béla 1 K, Varga György 1 K, Bay Lázár 1 K, Szász Samu 3 K, Vassza György dr. 3 K, Adelman Mihály 1 K, Lengyel Ferenc 10 K, Balog János 1 K, Kranovszky Ede 5 K, Kránovszky Géza 1 K, Okos György 1 K, Császár Pál 1 K, Perényi József 2 K, Issekutz László dr. 20 K; összesen 189 K, azaz száznyolcvankilenc korona.

— Letartóztatott kapitány. A temesvári rendőrség a nagyikindai kir. ügyészség megkeresésére letartóztatja Maklár Ferenc nyug. kapitányt. Maklár gazdag torontáli paraszttól esalt ki nagyobb összegű pénzt azzal az ígérettel, hogy katonaköteles fiaikat majd kiszabadítja. A temesvári rendőrség Maklárt ma N.-Kikindára kísérte.

— Holttest a sineken. A radnai állomás mellett ma reggel halva találtak egy 35-40 év körüli csavargót. A megejtett hatósági vizsgálat során megállapították, hogy ez illető Sztanessz Terentie solymosi lakos, ki berugott állapotban az éji hűvös levegő elől a mozdonyokból kihordott szénszalakra feküdt. Az abból kiáramló szénegáz aztán megölte.

— Agyonlőtt vetélytárs. Kisszentmiklós községben véres dráma történt tegnap. Két legény került egymással szembe, akik egy leányt szerettek. A páros viaskodásnak szomorú vége lett, az egyik legény halva maradt a porondon. Ackermann János császár már régebben rossz szemmel nézte, hogy Burián József falujabeli parasztlégyen tulsokat forgolódik a szerelmese körül. Ez a féltékenykedés tegnap nyílt összeközlésre adott okot. Ackermann előbb szép szóval kérte, majd durván felszólította Buriánt, hogy hagyjon fel udvarlásával. Szó szót követett, majd öle mentek s Ackermann agyonlőtte vetélytársát.

— Hogy protegál Leszkay? Berettyóújfaluból jelentik: Abban a nagy ellenszenvben, melylyel Leszkay Gyulát, a berettyóújfalui kerület volt képviselőjét fogadják most a választások előtt mindenfelé, része van egy ominózus levélnek is. Egy protegáló levél ez, amelyet Leszkay Gyula régebben Sztterényi József államtitkárhoz írt Diósi Bernát tekintélyes b.-újfalui kereskedő érdekében. Ugy esett a dolog, hogy Diósi Bernátnak vámbérlete volt Nagykárolyban és ebből kifolyólag peres ügye akadt a várossal, melynek eldöntésére a kereskedelemügyi miniszter volt a legfelsőbb fórum. Amint ez már ilyen esetekben szokás, Diósi Bernát Leszkay Gyulához fordult protekcióért, akinek képviselővé választásában neki jelentékeny része volt. Leszkay szívélyesen fogadta Diósi Bernát és miután ügye igazáról meggyőződött, készségét jelentette ki, hogy viszonozza Diósinak iránta tanusított jóindulatát. Leült és azonnal ajánló levelet írt Sztterényi József államtitkárnak. A levelet azzal adta át Diósinak, hogy menjen csak fel a miniszteriumba. Biztosítja, hogy az ajánló levél alapján ügye kedvezően lesz elintézve. Diósi hálálkodva távozott. A levél azonban olyan hiányosan volt leragasztva, hogy merő kíváncsiságból kinyitotta azt, mielőtt a címzettnek átadta. Megdöbbenve olvasta a meleg ajánlatot, mely így hangzott:

Méltóságos Uram! Kedves barátom!

Itt küldök egy zsidót a kerületemből. Nagyon a nyakamra jár, hát hogy lerázzam, elküldöm hozzád e levéllel. Fogadd őt, ígérj neki mindent, de ne tégy érte semmit.

Igaz hived
Leszkay Gyula.

Természetes, hogy a meleg ajánlólevelet átolvasás után nem vitte Diósi az államtitkárhoz. A perét igaza alapján megnyerte e nélkül is. Az ominózus levelet azonban lehozta Berettyóújfaluba és most a választások előtt készségesen megmutatja mindenkinek, akit érdekel, hogy mikép szokta protegálni Leszkay Gyula az ő szeretett berettyóújfalui választóit.

— Egy királygyilkos halála. Belgrádból táviratozzák: Masin Sándor nyug. ezredes, aki egyike volt az 1903. évi összeesküvés legfőbb szereplőinek, tegnap este hosszabb betegség után meghalt. Masin egyike volt azoknak az összeesküvő tiszteknek, akiket 1906-ban Anglia sürgetésére nyugdíjaztak. Masin már 1893-ban résztvett Sándor király államesinyében és egészen 1900-ig a király különös kegyeltje volt. A király házassága után azonban Masin ezredes kegyvesztett lett és 1901-ben nyugdíjazták. A merénylet, melynek a királyi pár 1903. június havában áldozatul esett, legnagyobb részt Masinnak a műve volt. A trónváltás után újjászervezett kormányban Masin mint aktív ezredes átvette a közmunkaügyi tárcát és később vezérkari főnök lett, de Anglia kívánságára kénytelen volt nyugdíjba menni. Masin azóta mint ügynök a hadsereg részére való szállításokkal foglalkozott.

— Születések, halálozások és házasságok. Az aradi anyakönyvi hivatalban április 19-én a következő születéseket és halálozásokat jelentették be és házasságot kötöttek: Született: Kerekes Péter munkavezetőnek Margit nevű leánya, Schröfel Mihály asztalosnak Nándor nevű fia. Meghalt: Brischel Anna 6 éves leány, öz. Markó Istvánné 82 éves magánzónő, Tótos András 7 éves fiú, Biró Nándor 53 éves máv. főellenőr. Házasságot kötött: Moldován Lajos lakatos Szőke Etelkával, Scher Miksa üzletvezető Grosz Karolinnal, Seitelbach Salamon üzletvezető Groszmann Szálival, Szabó Lajos községi jegyző Pálfi Erzsébettel.

— Értesítés. A gyászoló közönség szíves figyelmébe ajánlok legmodernebb típusban sírmlékeket, melyeket személyesen készítek és a legnagyobb gyárosoktól szerzek be s azokat raktáron tartom dusan felszerelt nagy választékban. Tervezéseket művészi kivitelben és költségvetést díjtalanul készítek el. Legelőnyösebb beszerzési forrás. Minden munkáért és anyagért szavatolok. Vidékre is készséggel azonnal szállítok. Tisztelettel Menrath József, József főherceg-ut 11. (Evangelikus templommal szemben.) 1480

— Francia likőrök legbiztosabb készítésére, — házilag — a likőr aroma 1 üveg 60 fillér Vojtek és Weisznál. 379

Színházi pletykák.

(Fővárosi levél.)

(A századik előtt.) Nevezetes hét kezdődött a Királysínház-ban: a Luxemburg grófja jubiláris nagyhete. Lehar Ferenc páratlan sikerű és ma már európai híri operettje pénteken ér el monstre-sikerének legnevezetesebb állomására: századszor fogja eljátszani, a világhírű komponista személyes vezetése mellett, a Királysínház kitűnő együttese.

Kilencvenötödikször játsszák ma este a Luxemburg grófját és kilencvenötödikször telik meg zsúfolásig a színház, amelynek kapuin eddig hatvankétszer jelentek meg a táblák, melyek jelentették, hogy az az esti előadásra minden jegy elkel.

Ezt mindenki tudja, különösen a színházi világban és épen ezért igen nagy meglepetést szerzett Beóthy László igazgató a minap egy művészbarátjának, aki egy másik fővárosi színház tagja, amikor arra az ártatlan kérdésére, hogy:

— Hát, hogy megy a színház? — ezt a választ kapta a direktortól:

— Mindennap üres!

— Üres? Mindennap? — kiáltotta a művész.

— Te tréfálsz!

— Dehogyan tréfálok. Szent igaz, amit mondok. Üres. Minden hétköznapon egészen üres. Szavamra.

— Hiszen a Luxemburg már a századik előtt áll! Hát, hogy lehetséges ez?

— Ugy lehetséges, — felelte nevetve a direktor, — hogy minden hétköznap esti tizenegy órától másnap esti hét óráig üres! Mert hiszen még próbákat sem tartunk!...

(A drága fellépések.) Megjelent a minap az újságokban egy érdekes színházi hír, melyben el volt mondva, hogy milyen nagy összegeket kapnak színpadi hírességek egy-egy fellépésükért. Caruso tizenötezer frankot, Destinn hateret, Calvé hateret és így tovább.

Amikor erről beszélgettek a színésztörzsszabatságnál, Tapolczai Dezső megjegyezte:

— Ez mind semmi! A világ legdrágább színésznője Varsányi Irén!

Altalános csodálkozás, mire a derék „Tapi”, aki mint Szendrey Mihály aradi ezinigazgató jóbarátja, szokta neki a pesti művészek vendégszereplését szíveségből közvetíteni, — elmesélte a következő kedves apróságot:

— Amikor legutóbb Aradon vendégszerepelttem, Szendrey majd lenyuzott, hogy szerezzem meg neki három esti vendégszereplésre Varsányi Irént, Hiába erszítgettem, hogy Irénke elvből nem megy vidékre vendégszerepelni, Szendrey Miska nem hagyott békében és amikor visszajöttem Pestre, hát egyik ajánlott és expressz-levél után a másikat, egyik távirat után a másikat kaptam és valamennyiben sürgette az aradi direktor a Varsányi vendégszereplésének nyélbeütését. Miután Irénke egyáltalában nem volt hajlandó lemenni Aradra és Szendrey végül már fenyegetődzött is a távirataiban, elküldtem neki ezt a táviratot

„Vendégjáték lehetetlen. Varsányi egy milliomes meje. A három fellépés száztízezer koronába kerül. Tapi.” A táviratözön rögtön megszűnt és most már egész bizonyos, hogy soha eszébe se fog jutni Szendreynek Varsányi Irént vendégszereplésre hívni.

(A veszedelmes mondás.) A Theodore és társa próbái alatt Szerény Zoltán sokat aggodalmaskodott. A második felvonásban, amikor a lakájt játssza, többször azt kell mondania:

— Ebből a szerepből nem lehet csinálni semmit!

Nyugtalanul kérdezgette:

— Mi lesz, ha erre véletlenül tapsolni fognak és azt kiáltják felém: ugy van!?

A premieren és azóta is a vígszínházi bohózat minden előadásán láthatta, milyen hiábavaló volt az aggodalma, hiszen régen, talán sohasem volt akkora sikere, mint éppen a Nancey és Armont darabjában. Nagyon örül ennek, bár ez az öröm époly kevéssé látszik meg a szerény és kedves művészek az életben mindig egyforma, nyugodt, flegmatikus arcán, mint ahogy más iadulatait sem szokta elárulni.

Mikor azonban meggratulálták és emlékeztették, hogy mennyire ok nélkül nyugtalanodott, flegmatikusan megmaradt az álláspontja mellett:

— Azért az olyan mondás a színpadon mindig veszedelmes. Különösen ha én mondom...

SZERKESZTŐI ÜZENETEK

F. Zs. Rosz vers.

KÖZBAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS

Ujaradi heti gabonavásár.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Ujarad, ápr. 19.

Az időjárás minden tekintetben teljesen megfelelő, a vetések fejlődésére rendkívül kedvező.

Ujabb rovarokokról szóló hírek vannak forgalomban, amelyek azonban még megerősítésre szorulnak.

A gabonaüzlet irányzata az ápriliere kötött határidő üzletek lebonyolításának hatása alatt áll és lanya.

A mai piacon eladásra került:

200 mm. buza	11:50—12:00
200 mm. tengeri	5:30—5:40
Rozs	7:40—7:50
Zab	6:40—6:50
Arpa	6:00—6:10

A gabonák 50 kilogrammonként koronában értendők.

Budapesti áru- és értéktőzsde.

Távirati tudósítás.

Budapest, április 19.

Készárú: Kínálat, vételkészség korlátozott, 5 ezer mm változatlan. Amerika 1-el olcsóbb.

Az árak 50 kilónként számítva:

	Dél	2 óra
szálat	szálat	szálat
Tengeri 1910. májusra	5.86—5.87	5.82—5.83
Buza 1910. ápriliere	12.38—12.39	12.40—12.41
Zab 1910. ápriliere	0.00—0.00	0.00—0.00
Rozs 1910. ápriliere	0.00—0.00	0.00—0.00
Buza 1910. októberre	10.68—10.69	10.69—10.70
Buza 1910. májusra	12.38—12.39	12.39—12.40
Rozs 1910. októberre	8.25—8.26	8.28—8.29

Zárul 5 órakor

Osztrák hitelrészvény	...	645
Magyar hitelrészvény	...	821.75
Városi villamos vasúti részvény	...	374.75
Közüti vasút	...	693.50

A Temesvári Lloyd-Társulat

terménycsarnokának hivatalos árjegyzése.

Távirati tudósítás.

(Árak 50 kilogrammonként korona értékben.)

1910. április 19.

Buza (szokvány-minőség):

75 kilogrammos uj	...	11.45—11.55
76	...	11.55—11.65
77	...	11.65—11.75
78	...	11.75—11.85

Buza (Temesvári keresk. ár):

75 kilogrammos uj	...	11.35—12.40
Rozs uj	...	7.30—8.35
Arpa uj	...	5.50—5.55
Zab uj	...	6.30—6.35
Tengeri régi	...	5.45—5.50

Budapest-kőbányai sertéskereskedelem.

— Április 19. —

Magyar elsőrendű: Öreg nehéz páronként 400 kilogrammon felüli súlyban — fillérig; közép páronként 400—400 kilogrammig — fiedő súlyban — fillérig; fiatal nehéz páronként 320 kilogrammon felüli súlyban 164—167 fillérig; fiatal közép páronként 251—320 kilogrammig terjedő súlyban 164—167 fillérig; könnyű páronként 240 kilogrammig terjedő súlyban 170—172 fillérig.

Sertéslétszám: április hó 15. napján volt készlet 29842 darab, április 16. napján felhajtott 240 darab, április 16. napján elszállított 148 darab, április 17. napjára maradt készletben: 29,934 darab. A hízott sertés üzlet irányzata változatlan.

Felolós szerkesztő:

BOLGÁR LAJOS.

NEMZETI SZÍNHÁZ

Szerdán, 1910. évi április hó 20-án:

A) bérlet.

A) bérlet.

A koldusgróf.

Operette 3 felvonásban. Irta: Leon Viktor. Zenéjét szerzette: Ascher Leo. Fordította: Mérei Adolf.

SZEMÉLYEK:

Stephenson Klty, neje	Gerő János	Silppel, koldus	Polgár S.
Malona, leánya	Benkőné P.	Jessie, leánya	Rontai B.
Karinszky gróf Leó	Leó	Trunki, koldus	Szabó Lajos
Blackwell Boda Ferenc		Pennyman	Belinszky
Rendőrbiztos	Vias i Béla	Crab, koldus	Kun Irén.
		Kis Karinszky	Benkő Gizl.

Közdote este 7 és fél órakor.

URÁNIA SZÍNHÁZ.

(Bécs Elményi-utca 1. szám, Szabadtság-tér mellett.)

Műsor 1910. Április 20-án, szerdán:

1. Mészáros olvasmányai. — 2. Mikrobák. Tudományos. — 3. Jegyesek. — 4. Vízjáték és dráma. — 5. Hol a Sajó? — 6. A szerelem gyakorlata. — 7. Jó sziv. — 8. Sárga ördög. — 9. Az alagi lóverseny 1910. Április 3-án. (Czárán Zoltán urlovas balesete.)

Előadások délután 6 órától kezdve.

Helyárak: I-6 hely 1 kor., II-ik 80 fill., III-ik 60 fill., IV-ik hely 40 fill., V-ik hely 20 fillér.

Az előadásra bármikor be lehet menni.

Az előadások alatt a cs. és kir. 35. gyalogezred zenekara játszik. — Cukrászda.

NYILTTÉR.

„Ama jó barátainak és ismerőseimnek, kiktől — egyelőre történt távozásomkor nem volt alkalmam elbúcsúzni, ezúton mondok „Is-ten hozzád“-ot.

1786

Gárdos Gábor.

Valódi brünni szövetek

Egy szelvény 3.10 m. hosszú	1 szelvény 7 korona
elegendő teljes férfi ruházat (kabát, nadrág és mellény) ára csak	1 szelvény 10 korona
	1 szelvény 12 korona
	1 szelvény 15 korona
	1 szelvény 17 korona
	1 szelvény 18 korona
	1 szelvény 20 korona

Egy szelvényt fekete szalonruhához 20.— K.-ért épüget felöltő-szöveteket, turista-lodent, selyemkamarat gyári áron küld a mindenütt ismert megbízható és szolid posztógyári raktár

az 1910. évi tavaszi és nyári idényre. Siegel-Imhof, Brünn 4.

Minták ingyen és hőrmelve. 6811

Nagy előnyre szolgál mindenkinek, ha szövet-szükségletét díreote a gyártáshelyén Siegel-Imhof cégnél rendeli. Óriási forgalma miatt állandóan a legmagyobb választék a legújabb szövetekből, SZABOTT, LEGOLCSÓBB ÁRAK! Bármily kis megrendelés teljesítése szigorúan mintahű és figyelmes.

300.000

korona nyerhető már

április hó 28-án

egy darab Konvertált lezálog-sorsjeggyel.

Évente 6 húzás.

Kredeti sorsjegyeket 28 havi 6 koronás részletfizetésre is árusítunk.

Egy részlet lefizetése esetén azonnali játékkjg. Igérvény ára: 9 korona.

Temesvári Kereskedelmi

Részvénytársaság Váltóüzlete.

Temesvár-Belváros, Jemőherceg-tér 8.

Interurbán-telefonszám: 319.

1780

SZÉKELY-SELTERS

AZ EMÉSZTÉST ELŐSEGITI AZ ÉTVÁGYAT FOKOZZA.

idült gyomorbajok és az emésztő szervek hurutos bántalmainál nélkülözhetetlen. Az emésztést elősegíti és az étvágyat fokozza.

Aradon képviselő és nagybani raktár: Kardos Miklós, telefon 647. Kapható: Daimel Lajos, telefon 98. Dürr Kocsárd, telefon 180. Éles Ármán, telefon 44. Färber Lajos és Testvére, telefon 311. Nagy Farkas, telefon 268. Ehrenfeld Ignác stb. cégeknél és minden jobb vendéglőben és kávéházban. 6785

Rendkívüli olcsó árakban árusítunk

férfi öltöny, felöltő és fiu ruhákra tiszta gyapju szövetekeket.

LEICHNER és FLEISCHER

Arad, Szabadtság-tér 17. — Telefon 475. szám. Kizárólagos posztó gyári raktár. 1661

1891—1910. szám.

A borossebesi járás főszolgabírájától.

Pályázati hirdetés.

Az elhalálozás folytán megüresedett kiszindiai körjegyzői állásra pályázatot hirdetek.

Az állással egybekötött évi javadalmazás a következő:

1. Készpénzfizetés... .. 600 korona.
2. Terményváltás... .. 898 korona.
3. 41 köbméter tűzifa.
4. Körjegyző körön belüli fuvarátalánya ... 80 korona.
5. Jegyzői föld haszonbére Vaszoja község részéül 64 korona.

6. 18. kat. hold 420□ öl szántó és rét haszonélvezete.

7. Természetbeni lakás mellékhelyiségekkel, házi kerttel.

8. Magánmunkálatok szabályrendeletileg megállapított díjai.

Az 1883. évi I. t. cikk 6. §-ában, illetőleg az 1900. évi XX. cikk 3. §-ában előírt minősítést és az eddigi alkalmaztatást igazoló okmányokkal felszerelt pályázati kérvények hozzám a folyó évi április hó 29-ének déli 12 órájáig nyújtandók be.

Az ezután beérkező ajánlatokat figyelembe venni nem fogom.

A választást a folyó évi április hó 30-ának délelőtti 9 és fél órájára a kiszindiai körjegyzői székhözhoz tüztem ki.

Borossebes, 1910. évi április hó 14-én.

Bolyos József,
főszolgabíró.

1775

Költözködők figyelmébe

ajánljuk

DIAMANT villanyvilágítás berendezőt

kinék

gáz és villanycsillár

raktára 1792

Atzél Péter-u. 2.

Bohus udvarban van.

Pontos és olcsó munkát végez

Telefon szám 595.

Ujonnan berendezett üzletben

a legújabb divatu L. Hükel és Böhm-féle legkitünőbb minőségű valódi nyulszőrből és saját készítményű

Tavaszi és Nyári kalapjaimból

nagyválasztéku raktárt tartok. Női model szalmakalapok nagy raktár.

Ugyisint panama és más kalapok festését, javítását és tisztítását jutányos áron elfogadom, cilinderek vasalását azonnal eszközölöm.

A t. közönség szíves pártfogását tisztelettel kéri

Bittenbinder Konrád

Arad Deak Ferencz-utca 24. sz.

5612—1910. kh.

Hirdetmény.

A villamos vezetékek oltalmára alkotott szabályrendelet 1. §-a szerint Aradváros területén létesített villamos vezetékek oszlopainak és szerelvényeinek, továbbá a villamos légvezetékeknek, valamint a földalatti villamos vezetékek (kabelek) és azokhoz tartozó

szerelvények rongálása, valamint ezek rendes működésének bármely cselekmény által való veszélyeztetése tilos.

Tekintettel arra, hogy a sárkányozás folytán a felső villamos vezetékek állandó veszélynek vannak kitéve, a sárkányozást Arad város egész területén úgy a bel, mint a külvárosokban betiltom és miután hivatkozott szabályrendelet 5. §-a szerint a villamos vezetékek oltalmára vonatkozó rendelkezések megtartásáról való gondoskodás a családfeleket, gyámokat és gondnokokat is kötelezi családjaik, gyámoltjaik és gondnokoltjaikkal szemben, figyelmeztetem nevezetteket, hogy minden esetben, midőn kiskorú egyén sárkányozás által a villamos vezetéken kárt okoz, a kihágási eljárást a szülő, gyám, gondnok, vagy munkaadó ellen fogom megindítani.

Arad, 1910. április 7-én.

Sariot,
főkapitány.

6958—1910.

Hirdetmény.

A m. kir. honvédelmi minisztériumnak rendelete nyomán ezenel közhírré tesszük, hogy a hadsereg katonai nevelő- és képzőintézeteiben a magyar honfiak részére fentartott helyek közül, az 1910—1911. tanév kezdetén 226 hely fog rendelkezésre állani és betöltetni.

A részletes pályázati feltételek a városi katonai ügyosztályban betekinthetők.

Arad, 1910. április 9-én.

A városi tanács.

Aradi ipar és népbank pénzváltó üzlete.

Fehér Kereszt szálloda épület.

Telefon 100.

Telefon 100.

Magyar jelzálog hitelbank konverzionális nyeremény sorsjegyek.

Főnyeremény 1.000.000, 500.000, 300.000 K.

stb.

Évente 6 huzás.

Eladjuk a sorsjegyeket a I. évi április hó 25-én megtartandó huzáshoz (főnyeremény 300.000 K.) a napi árfolyamon 134 koronáért, vagy darabonként 17 korona lefizetése mellett előlegv ellenében. Ez esetben a sorsjegyeket őrizetbe vesszük és a hátralékos összeg mérsékelt kamat fizetése mellett tetszés szerinti részletekben törleszthető.

Aradi ipar és népbank pénzváltó üzlete.

Takarékpénztári betétek. Előleg értékpapírokra. Osztálysorsjegyek a május 19. huzáshoz nagy számválasztékban már kaphatók.

Eredeti árak

$\frac{1}{8}$ 150 K., $\frac{1}{4}$ 3— K., $\frac{1}{2}$ 6— K., $\frac{1}{1}$ 12— K.

A nálunk vásárolt 12698. sz. osztálysorsjegy 300.000 koronát nyert.

1808

PETROSAFROL

Bevált készítmény a hajnöves előmozdítására, a fejbőr erősítésére, hajhullás és korpaképződés megakadályozására.

A Petrosafroltól a haj selyempuha,
rugganyos lesz.

ÁRA 1 KORONA.

361

6 üveget ingyen láda és csomagolásban bérmentve küld

FÖLDES KELEMEN

gyógys.ertára ARAD.

Minden üveghez részletes utmutatás van mellékelve miként használandó e készítmény és miként ápoljuk hajunkat, hogy az egészséges szép s tömör legyen.

A készítmény értalma lanságáért teljes garanciát vállalok.

APRÓ HIRDETÉSEK.

A kinek

ismeretség hiján

házasárra,
nevelőre,
üzletvezetőre,
könyvelőre,
segédre,
leányra,
gazdatisztára,
kulcsárra,
vinczellőre,
kertészre,kulcsárra,
gazdasszóra,
szakácsnőre,
szobaleányra,
házi- vagy
irodaszolgára,
pénzbeszedőre,
házmesterre,
stb.-re
van szüksége.

Aki

eladni kíván

magort,
magorát,
ort,
gyümölcsöt,
gabonát,üzletet,
műhelyt,
lakást, stb.
vagy

Aki

bérbeadni kíván

birtokot,
házat,
vadászterületet,kocsit,
lovat,
halászatot,
telket,

Aki

szándékot vétel vagy bérbevitel cél-
jából keresi;

Aki

valamely állást betölteni kíván: legbizto-
sabbban értekezni, ha az

ARADI KOZLONY

kis hirdetési

rovátát használja.

Férjhez menne

középkorú gyermektelen özvegy
asszony némi hozománnyal 40—55
éves keresztény uriemberhez. Le-
velek „Zene 140” jel. a kiadóhiva-
talba címzendők. 1772

Bolti szolgál,

ki már e minőségben alkalmazva
volt és csomagolni tud, azonnal
felvétetik Ingusz I. és Fia könyv-
kereskedésében Andrassy-tér. 1788

Keresek

3 éves fiacskám mellé jobb házból
való leányt vagy asszonyt. Cím a
kiadóban. 1787

Egy jeforgalmu

szatócsüzlet joggal, berendezéssel
együtt más vállalat miatt eladó.
Bővebbet a kiadóhivatalban. 1800

Fiatal özvegy,

kinek egy 6 éves leánygyermekke
van és ki a házvezetés minden
ágazatában jártas, házvezető vagy
főzőnői állást keres, hol gyerme-
kével ellehetne, helyben vagy vi-
déken. Cím Arad, Kurticsi-ut 10.
1801**Jóírásu fiatalember
vagy kisasszony irodai
gyakorlattal azonnali
belépésre kerestetik; —
ajánlatok „Szorgalmas”
jeligével e lap kiadóhi-
vatalába intézendők.** 1802

Levélpapír-Hét

Ingusz I. és Fia Andrassy-tér könyv-
és papirkereskedésében. 100 hártya-
len papír és 100 selyempapír bélesű
boríték K. 1.50. 5 dívtos színben.
671

Használt fűtőházakat

stb. veszek legmagasabb árban,
ugyszintén használt butorokat is.
Próba hívás kifizetődik. Menczer,
Zsidó-templom épület. 1744

Részvényeladás.

40 drb. borosjenői takarékpénztári
részvény eladó. Cím megtudható a
kiadóhivatalban. 1726

Ha cigarettázik

használjon Progress szivarkahü-
velyt, 100 drb. 26 fill. 1000 drb.
K. 2.40. Egyedül kapható Ingusz I.
és Fia könyv- és papirkereskedé-
sében Arad, Andrassy-tér 16. és
Weitzer János-utca. 1651

Jóssef főherceg-ut 1. sz. ház

második emeletén egy udvari szoba
konyha és fürdőszoba május 1-re
kiadó. Bővebbet a házmesternél.
1780

Számartó

ki hosszú éveken át nagy ura-
dalmak szolgálatában állott
s jelenleg is állásban van ha-
sonló minőségben alkalmazta-
tást keres. Legjobb referen-
ciák. Szíves ajánlatok a ki-
adóhivatalba küldendők —
„Számartó” jelige alatt.

4 magyar hold szőlő

Gyórokon, a motor megálló köze-
lében új kolnával és az összes új
kellékekkel más vállalat miatt
azonnal eladó. Cím Titizer András
Arad-Gáj, Gőzmalom-tulajdonos.
1635

Keresek

lehetőleg azonnali belépésre egy
ügyes, komoly fűszeres segédet.
Hirschmann Ignác nagytőzsde,
Lippa. 1742

Teljesen különbejárati

tisztá, izlésesen butorozott utcai
szobát keresek lehetőleg az An-
drassy-tér közelében. Ajánlatokat
„Postafiók 88” címre kérek. 1799

Különbejárati

modernül butorozott szobát kere-
sek belvárosban lehetőleg fürdő-
szoba használattal. Cím a kiadó-
hivatalban.

Modern

földszinti v. első eme-
leti új lakás kerestetik
a főtéren vagy annak
közvetlen közelében. A
lakás 5 szép szoba, elő-
szoba, fürdőszoba és
megfelelő mellékhelyi-
ségekből állhat. Ajánla-
tokat lakás jeligével a
kiadóhivatal továbbítja. 437

Egy jó karban levő

hímzett zongora terítő jutányosan
eladó. Cím a kiadóban.

Telefon 348.

Husserl Manó
bádogos

vizvezeték szerelő.

Javítások 161

olcsón és gyorsan.

Arad, Szt. Pál-utca 11.

Olcsósági vásárt

rendeznek levélpapírokból tulzsfolt
raktár miatt. Továbbá több ezer
legkedveltebb hangjegyet fél- és
harmadárban árusítok. Üzleti köny-
vek, papírneműek, irodai cikkek és
antiquár könyvek dúskészlete. Vizsga-
lapok legolcsóbb forrása. Kerpel
Izsó könyvkereskedése, Aradon. 525.

Könyvelőt,

ki a levelezésben tö-
kéletesen jártas eset-
leges 1791azonnali belépésre
keresünk.Winkler és Faragó,
Gyórok.Van szerencsém igen tisztelt
vívőmet és a nagyközönséget ér-
tesíteni, hogycipész-üzletemet
műhelyemmel együttBoros Béni-tér 9. sz.
alá helyeztem át,hol raktáron tartok saját készit-
ményű mindennemű női- és férfi-
cipőket legjutányosabb árak mellett.Mérték utáni rendeléseket izlé-
ses kivitelben pontosan elkészítek
ugyszintén javításokat is.További szíves pártfogást kér,
kitűnő tisztelettel

Czernóczky Imre,

uri és női cipész. 561

Hatóságilag engedélyezett végeladás!!

LANTOS JÓZSEF

kelme, vászon, selyem, csipke, női és férfi divat-üzlete

Arad, Andrassy-tér 20. sz. (Fischer Elia-palota)

feloszlik, mely alkalomból az összes raktáron lévő áruimat mai naptól

1789

mélyen leszállított árban árusítom ki.